ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 221 (8128)
СЕНТЯБРИИН 19
СРЕДА
1956 он

Сэн 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Суэцкэ асуудалые эбэй гуримаар шиидхэхэ шухала байһан тухай

СОВЕТСКЭ ПРАВИТЕЛЬСТВЫН МЭДҮҮЛГЭ

...э асуудалтай дашарамдан ...үедэ тохёолдоод байһан бай- ...тушаа өөрынгөө хараа бодол ...шэнээр мэдүүлхэ шухала гэжэ Советскэ Правительство тоолоно.

...ет тушаа хүсэ хэрэглэхэ гэжэ ...Франциин зүгһөө заналта ...байһаниинь, Египедтэ дү- ...английска болон француз- ...зэбсэгтэ хүсэнүүдэй, да- ...сэргэй флодой улам ехээр ...гадажа байһаниинь мэдээ- ...э ушар хадаа Суэцкэ канал ...оршон байдалые үшөө шанга ...о, эб найрамдалай хэрэгтэ ...тохёолдуулха байһаниинь со- ...

...э каналай компаниие на- ...на мэдэлэй болгоһонтойнь ...дуулан Египет тушаа анг- ...болон французска прави- ...нуудай ябуулжа эхилһэн ...бэлэдхэл болон заналтанууд ...Нэгэдэмэл Нацануудай Орга- ...ын ёһо гуримуудта таараха- ...на гэжэ Советскэ Прави- ...о Суэцкэ канал тухай асуу- ...о 1956 оной августын 9-нэй ...гэ соогоо зааһан байха юм. ...э правительство тус Мэ- ...э соогоо Суэцкэ каналые ...эй Правительствын нацио- ...мэдэлэй болгоһон ябадалай ...а байһан тушаа, каналаар сү- ...гөөр суднаар ябалгые ханга- ...а өөрынгөө һанамжые хэлэ- ...раа, суэцкэ асуудалые эбэй ...ар шиидхэхэ шухала гэжэ ...байгаа.

...хоорондын түгшүүрилые һу- ...ха гэжэ эрид шууд оролдо- ...һандаа, арадуудай хоорондо ...рамдалай болон хани бари- ...политика ябуулжа ба улас- ...дын арсалдаануудые эбэй ...шиидхэлгэдэ бүхы хэмжээгээр ...ын түлөө эрмэлзэжэ, Совет- ...Союз лондонско зүблөөнэй ха- ...шадайнгаа составай талаар- ...дха шэнжээрээшье Суэцкэ ка- ...тушаа ямар нэгэн шиидхэбэри ...а хүсэд эрхэ түлөөлэлгэтэй ...хоорондын зүблөөн гэжэ тоо- ...о болохогүйшье һаань тус ...ндэ хабаадаха тухай Англиин ...е хүлеэн абаһан байгаа. Һо- ...о байһан гүрэнүүдэй хүсэл ...олгоо гаргаа һаань, тиимэшье ...н Суэцкэ каналаар сүлөө- ...суднаар ябалгын асуудалые ...шиидхэхэ арга олохо яба- ...туһалжа болохо байха гэһэн ...ёһоо тиихэдэ Советскэ Союз ...ийһэн байгаа. Тиимэ арга ха- ...э асуудалые эбэй ёһоор шиид- ...э туһалжа шадаха байгаа.

...э һанамжые хүтэлбэри болгон ...скэ Союзай делегаци Лондон- ...зүблөөн дээрэ Суэцкэ канал ту- ...асуудалаар Советскэ Прави- ...ствын хараа бодол тухай хэлээ ...Тус хараа бодолынь юун бай- ...эхэдэ, суэцкэ асуудал хадаа ...эй Уставай эрилтэнүүд- ...каналай хүсэд эзэн ба ...гшэнь мүн болохо Египедэй ...даанхай байдалай арсашагүй ...удтэй наринаар тааралдуу- ...эбэй гуримаар шиидхэгдэхэ гэ- ...ябадал болоно. Тиихэдэ бүхы ...дэ, энэ уһан замые ашагла- ...бүхы оронуудта сүлөөтэйгөөр ...ар ябаха ябадал хангагдаха ...хараалагдаа. Энээнһээ үндэһэ- ...Советскэ делегаци бэеэ даанхай ...мүн бологшо Египедэй инте- ...дые Суэцкэ каналые ашагла- ...бүхы бусад гүрэнүүдэй интере- ...эй зүбөөр тааралдуулгын ёһо ...ар Суэцкэ канал тухай асуу- ...о Индиин оруулһан дурадха- ...хэмжэһэн байха юм.

...кэ каналай компаниие Еги- ...правительствын националь- ...мэдэлэй болгоһон баримта хуу- ...ёсной гэжэ Лондонско конфе- ...дээрэ тэндэ хабаадагшадай ...бодото дээрээ мэдэрһэн ...Хэдэ хэдэн оронуудай тү- ...шэнэр Суэцкэ асуудалые зохёон шиидхэхэ арга замууд тухай хэлэхэ зуураа, тус асуудалые эбэй гуримаар шиидхэхэ гэжэ хүсэд тодорхойгоор хэлээ. Зүблөөнэй хүдэлмэридэ хабаадаагүй, харин Суэцкэ каналаар суднаар ябалгые һонирхожо байһан олон оронуудай правительствонуудшье энэ асуудалые эбэй гуримаар шиидхэхэ хэрэгтэй гэһэн байха юм.

Суэцкэ каналые Египедэй өөрын мэдэлһээ гаргаха тухай Лондонско зүблөөнэй дурадхалые Египедтэ баалалтаар абхуулха гэһэн зарим гүрэнүүдэй һэдэлгэнүүд буруу һүрөө. Зүблөөнэй стенографическа хүсэд тоосоое Египедэй правительствода дамжуулан үгэхэ гэһэн нэгэн һаналта шиидхэбэри тус зүблөөн баталан абаа. Суэцкэ каналые уласхоорондын мэдэлдэ үгэхэ тухай дурадхал үүдхэгшэд сепаратна гуримаар хэлсэхэ гэжэ оролдоод, зүблөөнһөө гадуур «табанай комитет» гэжэ нэрэтэй комитедые байгуулаа. Тус комитет хадаа «Даллесай түсэб» гэдэгые Египедтэ баадхан абхуулха һэдэлгэтэйгээр байгуулагдаһан байгаа. Энэ түсэбынь Суэцкэ каналые гадаадын мэдэлдэ үгэхэ гэжэ хараална.

«Даллесай түсэбые» Египедтэ баадхан абхуулха гэжэ һэдэхэтэйгээ хамта Англиин болон Франциин правительствонууд Египедые болон арабска бусад оронуудые хашаха зорилготойгоор сэрэгэй хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлжэ захалаа. Тэдэнэр Суэцкэ каналда ороһон замууд дээрэ далайн-сэрэгэй, агаарай-сэрэгэй, газар дээрэхи сэрэгүүдэй хүсэнүүдые суглуулһан ба суглуулжа үргэлжэлһөөр. Английска правительствотай хэлсэбэритэйгээр французска командовани өөрынгөө сэрэгэй частьнуудые, тэрэ тоодо авиадесантна болон агаарай-сэрэгэй хүсэнүүдые Кипр арал дээрэ эльгээгээ. Джибутиин оршондо (Французска Сомали) авиадесантна сэрэгүүдые ашаһан французска транспортна самолёдууд Мадагаскарһаа ерэнэ. Англида элсүүлгын хэмжээ-ябуулганууд улам үргэнөөр бэелүүлэгдэнэ ба сэрэгүүдые болон сэрэгэй хэрэгсэлнүүдые Дүтын Востогто яаралтайгаар абаашахын тулада худалдаа наймаанай суднанууд хэрэглэгдэнэ. Суэцкэ каналда дүтын районууд худар английска болон французска портнуудһаа сэрэт улам улам олоороо эльгээгдэнэ. Англиин болон Франциин дайша бүлэгүүдэй дэмжэдэг хэблэлэй органууд Египет тушаа сэрэгэй яаралтай, эрид шанга хэмжээнүүдые абаха гэжэ эринэ.

Египедые хашаха гэһэн эгээл тиимэ зорилготойгоор һаяхан Атлантическа бүлэглэлэй (НАТО) Соведэй ээлжээтэ бэшэ сесси зарлагдаһан байгаа. Тус сесси дээрэ Суэцкэ канал тухай асуудал табигдаһан юм. Англи болон Франци США-гэй дэмжэлгэтэйгээр НАТО-ые Египедтэ эсэргүү хэрэглэхэ гэжэ һэдэхэ зуураа, энэ бүлэглэл хадаа «хамгаалтын» ба «регинальна» организаци мүн гэжэ хэлэхэһээшье эшэнэгүй. Атлантическа бүлэглэлые эмхидхэгшэд тэдэнһээ холуур байхые һэдэһэн Атлантическа блогой бусад хабаадагшадые энэ аюулта түсэб бэелүүлхэдэ хабаадуулха гэжэ оролдоно.

Һаяхан Лондондо Англиин, Франциин премьер-министрнүүдэй болон гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй зүблөөн тус хоёр оронуудай сэрэгэй түлөөлэгшэнэрэй хабаадалгатайгаар болоо гэһэн мэдээсэлнүүд тэдэ оронуудай правительствонууд Египедтэ эсэргүү сэрэгэй бэлэдхэл хэхэ политикаяа үргэлжэлүүлжэ байһыень харуулна. Сентябриин 12-то английска парламентын онсо сесси дээрэ премьер-министр Иден США-тэй болон Франциин правительствонуудтай зүбшэгдэһэн юм гэжэ хэлэхэ зуураа, каналые ашаглагшадай Ассоциаци гэжэ нэрэтэй юумые яаралтайгаар байгуулха тухай мэдүүлгэ хэбэ. Тус Ассоциацида нэн түрүүндэ дурсагдагша гурбан правительство орохо ёһотой ба тэрэнь, английска премьерэй хэлэһэнэй ёһоор, «Суэцкэ каналаар суднаар ябалгые тааруулан эмхидхэжэ байха» хэрэгые, лоцмануудые хүлэһөөр абажа хүдэлгэхэ хэрэгые, каналаар, суднаар ябаһанай түлөө түлбэри суглуулха хэрэгые бэедээ даажа абаха ёһотой болоно. Хэрбээ Египетскэ правительствын энэ организацитай харилсаатай байхаһаа арсаа һаань, Египет 1888 оной Конвенциие эбдэнэ гэжэ тоолохо гэжэ мэдүүлэгдэһэн байгаа.

Гурбан гүрэнүүдэй энэ түсэб хадаа Суэцкэ каналай оршон байдалые үшөө ехэ бэрхэтэй болгохо ба Египедтэ эсэргүү хүсэ хэрэглэхэ шалтагаан боломоор зүйл зорюута байгуулха гэһэн аюулта хэрэг мүн гэжэ уласхоорондын үргэн олониитэ зүбөөр тоолоно.

Каналай нормальна хүдэлмэриие һаатуулхын тулада, канал дээрэ хүдэлмэрилжэ байһан гадаадын лоцмануудые баруун гүрэнүүдэй дуудажа абаашаһан хэмжээ-ябуулга энэ түсэбтэй холбоотой байха юм.

Энэ бүхы түсэб хадаа каналай захиргаае Египедэй гараһаа абаха ба Египедтэ эсэргүү хүсэ хэрэглэхэ аргаар лэ бэелүүлэгдэжэ болохо байбашье һаань, энэ захиргаае гадаадын мэдэлдэ үгэхэ зорилготой байһыень ойлгохонь бэрхэтэй бэшэ. Хэрбээ энэ түсэб байдалые зорюута шанга болгохо ба зүришэлдөө үүдхэхэ гэжэ хараалагдаһан бэшэ байгаа һаань, египетскэ гүрэнэй, египетскэ арадай зөөри мүн болохо Египетскэ каналые захиргаалхын тулада гадаадын ямар нэгэн Ассоциаци байгуулха хэрэг юун байгаа гээшэб?

Египедтэ эсэргүү сэрэгэй бэлэдхэлээ английска правительство Суэцкэ каналай компаниие национальна мэдэлэй болгоходоо Египедэй хүсэ хэрэглэһэн хэбэртэйгээр сагааруулха гэжэ һэдэнэ. Зүгөөр энэ баталамжань тон гэнэн хонгор хүнүүдые мэхэлхэ гэһэн бодомжотой. Бодото дээрээ Суэцкэ каналай компаниие Египедэй национальна мэдэлэй болгоһон ябадал хадаа Египедэй дотоодын хэрэг мүн, тэрэнэй өөрынгөө хуулита эрхын ёһоор бэелүүлһэн хэрэг мүн, Египедтэ эсэргүү зэбсэгтэ хүсэнүүдые хэрэглэхэ гэһэн һэдэлгээ каналые национальна мэдэлэй болгоһон ябадалһаа болоо гэжэ сагааруулхые һэдэхэ гээшэ тэнэг ябадал болохо байна. Тиихэһээ байтагай Англи болон Францида эсэргүүсүүлэн Египет өөрынгөө сэрэгүүдые эльгээнэ бэшэ, харин тус гүрэнүүдэй сэрэгүүд Египедтэ дүтэ газарта суглуулагдана.

Французска правительство Египедтэ эсэргүү сэрэгэй хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлхэ зуураа, Египедтэ ажаһуужа байһан французска гражданинуудые хамгаалха зорилготой хэбэртэйгээр иимэ юумэ хэжэ байнабди гэжэ мэдүүлнэ. Египедтэхи французска гражданинуудта хэнэйшье аюул тохёолдуулаагүй байһан ба тохёолдуулхагүй байжа байтар энэ баталамжые зүб гэжэ хэн тоолохо гээшэб? Востогой оронуудые эзэмдэхын ба богоолшолхын тулада иимэ юумые урдань үсөөн бэшээр хэдэг байһаниие энээнтэй дашарамдуулан һануулхада үлүү болохогүй.

Асуудал эбэй гуримаар шиидхэхэ тухай бага бэшээр США дотор хэлсэдэг байбашье, бодото хэрэг дээрэ США сэрэгүүдые суглуулха ябадалые болон тэдэниие хэрэглэхэ аюулые буруушаанагүй, тэрэнь Египет тушаа хүсэ хэрэглэхэ гэжэ һэдэгшэдые Англи болон Францида урмашуулангүй байжа болохогүй байһан ябадалые анхаралдаа абангүй байжа болохогүй. Тэрэ байтагай сентябриин 11-дэ пресс-конференци дээрэ хэһэн мэдүүлгэ соогоо США-гэй президент Эйзенхауэр Египедтэ эсэргүү зэбсэгтэ хүсэнүүдые Англи болон Франциин хэрэглэжэ болохо байһые бодото дээрээ мэдэрһэн байна. Сентябриин 13-да пресс-конференци дээрэ гүрэнэй секретарь Даллесай хэһэн мэдүүлгэ США-гэй хараа бодол тухай үшөө элеэр харуулна. Тэрээн соогоо Даллес, нэгэдэхеэр, Англи болон Франци каналаар суднануудайнгаа ябажа гарахада Египедтэ эсэргүү хүсэ хэрэглэжэ болохо гэжэ хэлээ, хоёрдохёор, США хадаа «каналые ашаглагшадай Ассоциаци» байгуулгые эмхидхэгшэ мүн гэжэ сэхэ мэдүүлээ.

Суэцкэ асуудалаар Египедтэ хашалта хэхэ зорилготойгоор, США-гэй дэмжэлгэ доро Англиин болон Франциин сэрэгэй бэлэдхэл хэжэ байһан ябадалынь ООН-эй ёһо гуримда харша хэрэг мүн гэжэ мэдүүлхэ шухала гэжэ Советскэ Правительство тоолоно. Тиихэтэй хамта Нэгэдэмэл Нацануудай Организаци хадаа арадуудай амгалан тайбан байдал хангахын тулада гүрэнүүдэй, илангаяа агууехэ гүрэнүүдэй хамтын хүсэл оролдолгоор байгуулагдаа юм. Тус организациин уялгань гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаануудта гаража боломоор арсалдаанууд болон зүрилдөөнүүдые эб найрамдалые эбдэхэ ябадалда хүргэхэгүйн тулада хаража үзэхэ хэрэг болоно.

Ямар нэгэн гүрэндэ зэбсэгтэ добтолго хэхэдэнь бэеэ хамгаалхаһаа бэшэ ушарта али нэгэн гүрэндэ эсэргүү хүсэ хэрэглэхэ ябадалые гү, али хүсөөр заналта хэхэ ябадалые ООН-эй Устав сэхэ хорино, гүрэнүүдэй хоорондо гаража боломоор арсалдаануудые эбэй гуримаар шиидхэхэ арга бэдэрхые уялгана. Устав хадаа эзэрхэг түримхэйнэртэ харюу үгэхэ хэрэгтэй болоходо, эб найрамдалые хамгаалхын ба һэргээн тогтоохо ябадалые хангахын тулада хүсэ хэрэглэжэ болохо байһаниие хараална. Мүнөө боложо байһан ушарта хамаагүй тиимэ байдалдашье хүсэ хэрэглэхэ тухай асуудал ямар нэгэн гүрэнэй гү, али өөрынгөө хара ами хараһан бүлэг гүрэнүүдэй бодомжоор шиидхэгдэхэ бэшэ, харин ООН-эй Уставай ёһоор зохихо эрхэ түлөөлэлгэтэй Аюулгүйн Соведэй шиидхэбэритэй тааруулагдан шиидхэгдэхэ ёһотой.

Тиимэһээ, Англиин болон Франциин правительствонууд Суэцкэ каналай компани тушаа өөрынгөө хуулита эрхые бэелүүлжэ байһан бэеэ даанхай гүрэн мүн бологшо Египедтэ хүсөөр заналта хэхэ ямаршье үндэһэгүй байна. Англи болон Франциин ябуулгань ООН-до тэдэнэй хабаадалгада, илангаяа эб найрамдалые сахихын түлөө тусхай харюусалгатай Аюулгүйн Соведэй саг үргэлжын гэшүүд байһан ябадалдань таарахагүй байна. Египедтэ эсэргүү эдэ хоёр гүрэнүүдэй ябуулжа байгаа сэрэгэй бэлэдхэлые Египедэй территори дээгүүр гараһан ба Египедэй өөрын эрхэ мэдэл доро байһан Суэцкэ каналые Англиин болон Франциин булимтаран эзэмдэхэ гэһэн һэдэлгэһээ ондоогоор тооложо болохогүй. Ямараршье харуулхые һэдээ һаань, энэ ябуулгыень Египедтэ эсэргүү эзэрхэг түримхэй хэрэгһээ ондоогоор тооложо болохогүй.

Сэрэгээр заналтын зам дээрэ гарахадаа Англи болон Франци гансал эб найрамдалай хэрэгтэ аюулта байдал бии болгоно бэшэ, харин өөһэдтөө ехэ хохидол ушаруулжа болохо байна. Египедтэ сэрэгээр добтолон оролго ба энэ оршондохи дайнай ябуулганууд Суэцкэ канал дээрэ тон ехэ һандаргалта үүсхэхэ, мүн тэрэшэлэн арабска востогой оронууд доторкхи нефтиин олзборинууд дээрэ, тус оронуудай территори дээгүүр гараһан нефтепроводууд дээрэ айхабтар ехэ һандаргалта хэхэ байһандань һэжэг һанажа хэр болохо гээшэб. Событинуудай тиигэжэ хүгжэһэн ябадал Востогой оронуудтай үргэн ехэ экономическа холбоо барисаатай бусад оронуудташье ехэ хохидол үзүүлхэ байһандань һэжэг һанажа болохогүй.

Хэрбээ Египедтэ эсэргүү гадаадын добтолго болоо һаань, тиимэ ябуулгануудһаа болохо дурсагдаһан материальна хойшолонгуудһаа гадна, эзэрхэг түримхэй зам дээрэ гараһан оронуудай правительствонууд тушаа Азиин болон Африкын арадуудай гүнзэгыгөөр дураа гутаха байһаниинь дамжагтүй. Хүн түрэлтэнэй түүхэтэ хүгжэлтэнь бузар муухай колониализмые хүсэд усадхаха замаар ябажа байна, энэ хэрэгые ямаршье хүсэн һаатуулжа шадахагүй гэжэ эдэ арадууд гүнзэгыгөөр ойлгон мэдэнэ.

Дайнай аюулай кампани болон Англиин ба Франциин бэелүүлжэ байгаа сэрэгэй хэмжээ-ябуулганууд юу харуулнаб гэхэдэ, Египедтэ эсэргүү дайнай ябуулга хэхые оролдожо байһан тусгаар бүлэг хүнүүд эдэ оронууд дотор бии гэжэ харуулна. Суэцкэ канал тухай асуудалаар шиидхэбэриие Египедтэ зэбсэгэй хүсөөр баадхан абхуулха гэжэ тэдэ бүлэгүүд тухирна. Зүгөөр тэдэнэр манай үедэ Востогой арадуудай бэеэ даанхай хүгжэлтын ба национальна талаараа һэргэн бодолгын замаар эршэмтэйгээр хүгжэжэ байхадань, айхабтар ехээр һандаралта атомна болон водородно зэбсэгэй бии болоһон үедэ буу зэбсэгээр заналта хэжэ болохогүй, колониальна эзэмдэлгын боложо байха үедэ аашалһан шэнгеэр аашалжа болохогүй байһаниие мартана.

Египет тушаа хүсэ хэрэглэлгын аюулые дэлхэйн олониитэ зон, тэрэ тоодо Англиин болон Франциин улам үргэн олониитэ хүнүүд эрид шууд буруушаана. Энээнтэй дашарамдуулан, суэцкэ асуудалые шиидхэхэдээ хүсэ хэрэглэхэ гү, али хүсэ хэрэглэхэ заналта хэхые эрид шууд буруушаажа Брайтондо болоһон өөһэдынгөө һаяын конгресс дээрэ мэдүүлһэн Британска тред-юнионуудай хараа бодолые, дээрэ заагдаһан заналтын хэмжээнүүдые болон буу зэбсэгэй заналтые буруушааһан Ажалай Французска Бүгэдэниитын Конфедерациин хараа бодолые тэмдэглэнгүй байжа болохогүй.

Суэцкэ каналаар сүлөөтэйгөөр суднаар ябалга бүхы оронуудта хангагдаха ёһотой, тиимэ байдалые хангалга хадаа гансал эбэй аргаар, Египедэй бэеэ даанхай эрхэнүүдые, мүн тэрэшэлэн Суэцкэ каналые ашагладаг гүрэнүүдэй интересүүдые хараада абалгатайгаар хангагдажа болохо ба хангагдаха ёһотойшье гэһэн һанамжаяа Советскэ Правительство дахяад мэдүүлхэ шухала гэжэ тоолоно. Хэрбээ ехэ арсалдаа гаргахые ба оршон байдалые зорюута шанга болгохые хүсөөгүй һаа, тэрэнһээ ондоо арга байхагүй.

Далайн гүрэнүүд мүн бологшо Англи болон Францида Суэцкэ каналай ямар удхашанартай байһаниие, Востогой оронуудтай тэдэнэй экономическа холбоо барисаанда тус каналай ямар үүргэ дүүргэжэ байһаниие Советскэ Правительство һайн мэдэнэ. Советскэ Союз өөрөөшье суднаар сүлөөтэйгөөр ябалгые болон Суэцкэ каналай нормальнаар ашаглаха ябадалые ехэ удхашанартай гэжэ тоолоно. Энээн тухай Советскэ Правительствын августын 9-нэй Мэдүүлгэ соо, тэрэшэлэн Лондонско зүблөөн дээрэ СССР-эй делегациин хэһэн мэдүүлгэ соо заагдаһан байгаа.

Зүгөөр, СССР-эй Правительство Суэцкэ асуудалые эбэй гуримаар шиидхэжэ болохо ба шиидхэхэ хэрэгтэй, тэрэ байтагай тиигэжэ шиидхэлтэдэ эдэбхитэйгээр хабаадаха гэжэ хүсэд бэлэн байһанаа египетскэ правительствын мэдүүлһэн дээрэһээ тиимэ гуримаар шиидхэжэ болохо гэжэ һайнаар мэдэнэ. Суэцкэ каналаар сүлөөтэйгөөр суднаар ябаха тухай 1888 оной Конвенциие сахихаар бэлэн байһан тухайгаа Египетскэ правительствын нэгэнтэ бэшэ мэдүүлһэниинь, мүнөө үеын ушар байдалда таарамаар. 1888 оной Конвенциие һэлгэжэ боломоор уласхоорондын шэнэ конвенци бэлдэхэ ба баталхые оролдожо байһан гүрэнүүдтэй хамтадаа хабаадаха гэжэ зүбшэһэнөө мэдүүлһэниинь һайн мэдээжэ. Тиихэтэй хамта, Египетскэ правительство каналаар сүлөөтэйгөөр суднаар ябалгые хангахые хүсэжэ, таһалгаряагүй ашаглагдажа байһан каналай нормальна хүдэлмэридэ шухала хэмжээнүүдые бэелүүлжэ байһаниинь мэдээжэ.

1956 оной сентябриин 10-да Египетскэ правительство Суэцкэ каналаар сүлөөтэйгөөр суднаар ябалгые хүсэжэ байһан бүхы гүрэнүүдтэ ното эльгээһэн байгаа. Суэцкэ асуудалые эбэй гуримаар шиидхэхээр тус правительствын бэлэн байһаниинь энэ ното соо шэнээр баталагдана, 1888 оной Константинопольско Конвенцидэ гараа табиһан бусад правительствонуудтай хамтадаа тус конвенциие шэнээр хаража үзэхын ба Суэцкэ каналаар сүлөөтэйгөөр суднаар ябалгые баталдхан хангаха хэлсээ баталха тухай асуудалые зүбшэн хэлсэхын тулада конференци зарлаха гэжэ хараалагдана. Суэцкэ асуудалые эбэй гуримаар шиидхэлгэдэ туһалхые хүсэжэ, Советскэ Правительство Египетскэ правительствын энэ нотые ханамжатайгаар хүлеэн абаһан ба уласхоорондын тэрэ конференцидэ хабаадахаар бэлэн байһанаа мэдүүлһэн байха юм. Тиихэ зуураа, Советскэ Правительство 1888 оной Конвенцидэ гар табиһан оронуудай эрхые залгамжалан абагшадые оруулалсан, каналда дүтэ байдаг ба энэ асуудалые эбэй гуримаар шиидхэхые ехээр хүсэжэ байһан арабска оронуудые, Суэцкэ каналые ашагладаг бусад оронуудые оруулалсан тус Конвенцидэ гараа табиһан бүхы оронуудай хабаадахань шухала гэһэн байгаа.

Энээнһээ үндэһэлэн, Суэцкэ асуудалые эбэй гуримаар шиидхэхэ шухала байһаниие хүтэлбэри болгон, Советскэ Правительство хэлсээ хэхын тулада Египедэй правительствын дурадхаһан органой хүдэлмэридэ хабаадахаар бэлэн байһанаа мэдүүлнэ. Суэцкэ канал тухай асуудалые таараха ёһоорнь шиидхэхэ үндэһэ һуури олохын тулада каналые ашагладаг гүрэнүүдэй элдэб һаналнууд тус органдо оруулагдаха болоно.

Советскэ Союз хэлсээ хэхэ аргаар Суэцкэ асуудалые зүбөөр шиидхэхэдэ туһалмаар хэдэ хэдэн алхамуудые хээ. Советскэ Союз энэ талаар өөрынгөө хүсэл оролдолгые үргэлжэлүүлнэ, үргэлжэлүүлхэшье байха.

Эб найрамдалай хэрэгые хүсэһэн ба бусад оронуудтай өөрынгөө харилсаануудые хооһон үгөөр бэшэ, харин бодото хэрэг дээрэ адли тэгшэ эрхын ба бусад оронуудай дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсахагүй ёһо гуримууд дээрэ байгуулһан бүхы оронууд Египедэй национальна интересүүд болон эрхэнүүдтэй тааруулан, эб найрамдалые болон уласхоорондын холбоо харилсаае бэхижүүлгын интересүүдтэй тааруулан, Суэцкэ асуудалай эбэй гуримаар шиидхэгдэхын түлөө хэмжээнүүдые абаха байха гэжэ эигэн найдаһанаа Советскэ Правительство мэдүүлнэ.

Агууехэ гүрэн мүн болохо СССР хадаа суэцкэ асуудалһаа хажуу тээ байжа, баруун гүрэнүүдэй ябуулганууддай эсэстэ мүнөө үедэ тохёолдоод байһан байдал тушаа һанаагаа зобонгүй байжа шадахагүй байна. Энэншье ойлгосотой, юундэб гэхэдэ, Дүтын ба Дунда Востогой оршондо эб найрамдалые ямарааршье эбдэһэн ябадал хадаа Советскэ гүрэнэй аюулгүй байдалай интересүүдые дайрангүй байжа шадахагүй.

Нэгэдэмэл Нацануудай Организаци мүнөө тохёолдоһон байдалда — Египет тушаа зарим гүрэнүүдэй — тус Организациин гэшүүдэй—хүсэ хэрэглэхэ гэһэн аюулда анхаралаа табингүй байжа шадахагүй гэжэ Советскэ Правительство тоолоно. Тиимэ заналтанууд хадаа ООН-эй ёһо гуримуудта болон Уставта тон ехэ харша байна. Уласхоорондынгоо харилсаануудта хүсөөр заналта хэхэгүй гэжэ, али ямаршье гүрэнэй территориальна ойроо хүртэшэгүй байдалда гү, али политическэ бэеэ даанхай байдалда эсэргүүгээр хүсэ хэрэглэхэгүй, тэрэшэлэн ООН-эй уг зорилгонууд болон эб найрамдалда дуратай ёһо гуримда таарахагүй ондоо ямаршье аргаар заналта хэхэгүй гэжэ тус организациин бүхы гэшүүдые ООН-эй ёһо гуримууд болон Устав уялгална.

Н. С. ХРУЩЕВ ЮГОСЛАВИДА АЙЛШААР ОШОХОНЬ

...һарын 19-дэ Н. С. Хрущев ...лавида айлшаар ошохонь гэжэ ...э болоо.

Н. С. Хрущев Югославида хэдэн үдэр соо амарха юм гэжэ мүн лэ мэдээжэ болоһон байна. (ТАСС).

Хитадай Коммунистическэ партиин бүхэхитадай Наймадахи съездэ

Хүндэтэ нүхэдүүд, Хитадай Коммунистическэ партиин Наймадахи съездын делегадууд!

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитет хадаа манай партиин ба бүхы советскэ арадай зүгһөө Таанадта, хитадай бүхы коммунистнуудта, агуухэ хитад арадта өөрынгөө ахадүүгэй халуун амаршалга хүргөөд, танай съездын амжалтатайгаар хүдэлмэрилхые хүсэнэ!

Хитадта болон бүхы хүн түрэлтэндэ угаа ехэ удхашанартай социалистическэ шэнэдхэн байгуулга бэелүүлхын түлөө олон миллион тоото хитад арадай тон ехэ эдэбхи хэшээлтэйгээр тэмсэжэ байһан угаа шухала үедэ танай съезд боложо байна.

Хитадай Коммунистическэ парти түүхэтэ илалтануудые туйлаһан революционно баатарлиг тэмсэлэй ехэ ба алдарта замаар ябажа гараа. Арадай Агуухэ революциин илалтын ашаар Хитадай Арадай Республикые байгуулга хитад арадай ажабайдалда шэнэ үеын эхиие табижа үгөө. Агуухэ Октябрьска социалистическэ революциин һүүлээр Хитадта болоһон арадай революци ба Хитадай Арадай Республикые байгуулга Зүүн зүгэй оронуудта сүлөөрэлгын тэмсэлэй хүгжэлтэдэ болон бүхы дэлхэйн түүхын хүгжэлтэдэ угаа ехэ нүлөө үзүүлһэн эгээн лэ элитэ ехэ событи мүн болоно.

Революциин илаһанһаа хойшонхи богонихон үе соо Коммунистическэ партиингаа хүтэлбэреэр хитад арад угаа шухала демократическа хубилалтые амжалтатайгаар бэелүүлээ, арадайнгаа ажахые хүсэдөөр һэргээн бодхоогоо, замдаа тохёолдоһон бүхы бэрхэшээлнүүдые дабан, социалистическэ байгуулалтые мүнөө үргэнөөр эрхилжэ байна. Хитадые агуухэ индустриальна социалистическэ гүрэн болгохо гэжэ партиин табиһан асари ехэ зорилгонуудые шиидхэхэ шухала арга нүхэсэл нэгэдэхи табанжэлэй түсэбые дүүргэлгын үедэ арадай шэн зоригто баатарлиг ажалаар байгуулагдаа.

Арадай Хитадай элитэ ехэ туйлалтанууд Коммунистическэ партиин политикын зүб байһые эли тодоор баталжа үгэнэ, илаһан хүдэлмэришэн ангиин, таряашадай болон бүхы хитад арадай ажалай эдэбхи хэшээлэй хүсэтэ дэбжэлтые гэршэлжэ үгэхэтээ хамта, национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй угаа ехэ, барагдашагүй хүсэндэ, Хитадай болон бүхы Зүүн зүгэй арадуудай зохёон байгуулхы шадабарида шууд сэхээр этигэдэг байһан агуухэ Ленинэй сэсэн мэргэнээр урид харадаг байһыень эли тодоор баталжа үгэнэ.

Хитадай Коммунистическэ парти, тэрэнэй Центральна Комитет, элитэ ехэ марксист-ленинец Мао Цзэ-дун научна социализмын теоридо болон практикада ехэ нэмэри оруулһан байна.

Хитадай компарти марксистско-ленинскэ агуухэ һургаалда түшэглэн, Советскэ Союзай түүхэтэ дүй дүршэлые хэрэглэн, социализмда дамжан орохо асуудалнуудые шиидхэлгэдэ творческоор хандадаг байна. Компарти хадаа хэдэн олон миллион жэжэ таряашадай ажахынуудые кооперативуудта нэгэдүүлэн оруулха формонуудые, тэрэшэлэн энгэй капиталистическэ промышленностиие социалистическэ ёһоор шэнэдхэн байгуулха замуудые, обществоёо социалистическэ ёһоор шэнэдхэхэ, бусад шухала асуудалнуудые Хитадай онсо өөрэ эрхэ байдалда тааралдуулан теоретическээр зохёогоод, эдэ угаа ехэ социальна шэнэдхэлгые бодото хэрэг дээрэ бэелүүлжэ байна.

Оронойнгоо түүхэтэ онсо байдалые болон заншалые зүбөөр мэдэлгэ ба шадамараар хэрэглэлгэ, арадай хэрэгэй түлөө саг үргэлжын оролдолго, тэрэнэй үни заяанай культурна баялигта гамтайгаар хандалга, — эдэ бүгэдэ Коммунистическэ партидаа үргэн олон хитад арадай этигэхэ ба дурлаха ябадалые бэхижүүлнэ.

Хитадай Арадай Республикын уласхоорондын нэрэ хүндэ шууд ургажа байна. Социалистическэ гүрэнүүдэй бүлэдэ Хитадай ороһон ушар бүхы дэлхэйн оршондо социализмын ба капитализмын хүсэнүүдэй хоорондохи тэнсүүридэ эрид хубилалта хээ, эб найрамдалай, демократиин ба хүгжэн дэбжэлгын уласхоорондын фронтые угаа ехээр бэхижүүлээ. Хитадай Арадай Республикада эсэргүүгээр империалистическэ этэгээдүүдэй хэдэг аашанууд Азида болон Улас Дурна зүгтэ эб найрамдалай бата бэхи хэрэм бологшо, колониализмда болон империалистическэ эзэрхэлгэдэ эсэргүүсэн шууд сэхээр ба хэлбэришэгүйгөөр тэмсэгшэ, арадуудай хани барисаанай ба энхэ тайбанаар зэргэ оршон байлгын түлөө шууд сэхээр тэмсэгшэ Хитадай уласхоорондын байдалай бэхижэлгэдэ һаад ушаруулжа шадахагүй байна.

Хитадай Арадай Республикын түүхэтэ илалта Советскэ Союзай ажалшадые баясуулна, өөрынгөө хани ба ахадүү — агуухэ Хитад арадай түлөө омгорхолые тэдэнэй сэдьхэл зүрхэндэ түрүүлнэ. Манай арадуудай ахадүүтэй хани барисаан дэлхэйн социалистическэ системын хүсэ шадалые саашадань бэхижүүлхэ эшэ үндэһэн, бүхы дэлхэй дээрэ бата бэхи эб найрамдал хангаха найдабари болоно гэжэ бидэнэр тоолонобди.

Танай партиин ба хитад арадай үмэнэ табигдажа байһан ехэнүүд ба орёо зорилгонуудые съездтнай зүбшэн хэлсэхэ байна. Хитад арад Коммунистическэ партиингаа хүтэлбэреэр эдэ зорилгонуудые нэрэтэй солотойгоор дүүргэхэ, бүхы бэрхэшээлнүүдые дабажа, социалистическэ байгуулалтын бүхы һалбаринуудта шэнэ, элитэ ехэ илалтануудые туйлаха гэжэ батаар этигэжэ байһанаа КПСС-эй ЦК элишэлэн мэдүүлнэ.

Хитадай Коммунистическэ парти уласхоорондын коммунистическэ хүдэлөөнэй хүсэтэ отряд мүн болоно. Пролетарска интернационализмын агуухэ гол ёһонууд болон нэгэн адли уг зорилгонууд үндэһэтэй ахадүүгэй нягта холбоо барисаан, бэе бэедээ туһалалсалта, бэе бэеэ дэмжэлгэ марксистска партинуудай ажабайдалай ба ажал-ябуулгын хуули ёһон хододоо байһан юм.

Советскэ Союзай Коммунистическэ парти ба Хитадай Коммунистическэ парти бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалай, демократиин ба социализмын түлөө тэмсэлдэ хододоо суггаа, гар гараа барисалдан ябадаг байгаа, мүнөө үеын шухала асуудалнуудаар нэгэн һаналтай байдаг гэжэ КПСС-эй ЦК гүнзэгы ханангяар тэмдэглэнэ. Манай марксистско-ленинскэ партинуудай нэгэн үзэл бодолтой, нэгэдэмэл ябуулга хэдэгынь хамтымнай хэрэгэй илаха бата бэхи найдуулга болохоһоо гадна, уласхоорондын хүдэлмэришэнэй ба коммунистическэ хүдэлөөнэй нэгэдэлые саашадань бэхижүүлхэ хэрэгтэ угаа ехэ удхашанартай.

Социализмын түлөө, эб найрамдалай ба арадуудай хоорондын хани барисаанай түлөө тэмсэлдээ саашанхи амжалта туйлахыень Хитадай ахадүү Коммунистическэ партида бүхы сэдьхэл зүрхэнһөө хүсэнэбди.

Хитадай баатарлиг Коммунистическэ парти мандаха болтогой!

Советскэ Союзай ба Хитадай Арадай Республикын арадуудай хоорондохи ахадүүгэй хани барисаан, харилсаа холбоон хэтэдээ мандан һалбаржа байг лэ!

Бүгэдые илагша марксизм-ленинизм илан мандажа байг лэ!

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитет.

Колхозуудай полинууд дээрэһэ

Түнхэнэйхидэй уряае дэмжэнэ

Бичурын аймагай колхозуудаар таряа хуряалга түлэг дундаа ябажа байнхай. Аймагай механизаторнууд болон колхознигууд социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, хуряалгын хүдэлмэриие богони болзорто үнгэргэхые оролдоно.

Тарианажал ехэтэй Молотовой нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд түнхэнэйхидэй уряае зүбшэн хэлсэжэ, түсэбһөө гадуур 5 мянган центнер таряа тушааха гэһэн уялга дээрээ үшөө 5 мянгые нэмэжэ, хамтадаа 10 мянган центнер ороохо таряа Эхэ орондоо түсэбһөө гадуур үгэхэ гэжэ шиидэбэ. Мүнөө үедэ гүрэндөө 8 мянга гаран центнер таряа тушаагаа. Таряа тушаалгаяа октябриин нэгэн болотор сүм дүүргэхын хойноһоо тэмсэжэ, артелиин гэшүүд үсэд шангаар ажаллана.

Мүн эндэхи Ждановай нэрэмжэтэ колхоз түсэбһөө гадуур 2500 центнер таряа тушааха уялга абаа.

Е. Замбулаева.

Силос ехээр дарана

Зэдын аймаг дотор силос даралгаараа Доржо Банзаровай нэрэмжэтэ колхоз түрүү зэргэдэ ябажа байна. Тус колхозойхид механизаторнуудтай хамта августһарада 1500 гаран тонно силос даража, түсэбөө 60 процент дүүргээ.

Эндэ силос даралгын бригадада 20 гаран хүн, 5 автомашина, кукуруза хуряадаг нэгэ комбайн хүдэлжэ, үдэр бүри 60 тонно силос һайн шанартайгаар дарана. Нүхэр Мунгаловай агрегат 10 га хүрэтэр хадана. Шофёрнууд Тугаринов, Санин силосэй ногоо шэрэлгэдэ һаадгүйгөөр хүдэлмэрилнэ.

Мүнөө эндэ силос даралга үргэлжэлһөөр. **К. Доржиев.**

Хуряалгаяа удааруулаад ургасаяа гээжэ байна

Баруун Хүнтэйн үндэр талын эртын ороохото культурануудай ургаса хуряагдаха болоһоор үнинэй. Һүүлшын наратай ба һалхитай үдэрнүүдтэ зарим участогуудай таряан гээлтэдэ орожо захалаа.

Гэхэтэй хамта, эндэхи Ленинэй, Сталинай нэрэмжэтэ колхозууд таряа хуряалгаяа тон хангалтагүйгөөр ябуулжа байна. Тус колхозууд таряа хуряалгаяа эхилһээр 25-аад хонобошье, энэ болзор соо эртын культуранудайнгаа оройдоо 40-өөд процентыень хуряаба.

Эдэ колхозуудай полинууд дээрэ Хүнтэйн МТС-эй 8-дахи, 9-дэхи бригаданууд хүдэлмэрилдэг юм. Эдэ бригаданууд 3—4 тарянай комбайнуудтай. Хэрбээ эдэ комбайнуудаа һайнаар ашаглаа һаань, тэдэнь үдэр бүри тус тустаа 100 гектар хүрэтэр хуряалга хэхэ аргатай байгаа. Теэд энэ арга боломжоёо хүсэд хэрэглэнэгүй, харин үдэртөө арай гэжэ 40—50 гектар хуряана. Мүн эндэ таряа хуряалга ехэ шанаргүйгөөр ябуулагдана, ороохон ехээр гээлтэдэ орожо байна. Иимэ ушар илангаяа Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо (түрүүлэгшэнь Р. Санжиев, парторганизациинь секретарь А. Раднаев) үзэгдэнэ. Эндэ багаарнь бодоходо, бүхы таряанай ургасын дүрбэнэй нэгэ хуби тухайнь гээлтэдэ орожо, газар дээрээ үлэнэ гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Ороохоной иимэ ехээр гээлтэдэ орожо байһанай шалтагаан юуб гэхэдэ, эндэхи комбайнернууд таряагаа дээгүүр хадана. Тиин оройтожо ургаһан, набтар тарянай залаанууд хадагдангүйгөөр солоомын узуурта үлэшэнэ. Жэшээнь, комбайнер Б. Будаев таряагаа газарһаа 30—40 сантиметр дээгүүр хадажа, бүхы ургасынгаа 20 шахуу процентыень үлөөжэрхиһэн байна. Иимэ баримтанууд бусадшье комбайнернуудай хадаһан участогуудта бии.

Энээнһээ гадна, бункерһ
һан ороохые машинада тээх
дэ схээр гээлтэ хоролто
Юундэб гэхэдэ, эндэ маш
дутана гээд, комбайнуудһаа
ороохон заримдаа миин газ
рэ адхагдана. Тиимэһээ нил
ороохон шоройтой холилдо
лоомоной узуурта үлэнэ. Тии
дэ ороохоёо миин машина д
хаад зөөнэ. Иигэжэ баһал е
һо харгыгаар гээхэ бари
бии. Иимэ ушарнууд мүн Л
нэрэмжэтэ колхоздо үзэгдэнэ.

Зарим комбайнернууд тар
ряахадаа полиингоо була
һайнаар хаданагүй. Тиигэжэ
хадагдангүйгөөр миин гэш
хаягдана. Сталинай нэ
колхозой тарянажалай бр
бригадир нүхэр Бурхинов ме
торнуудай хүдэлмэриин ш
шалганагүй, таряа хуряалга
элирүүлэгдэһэн эдэ мэтын
дундануудаа зайсуулхын түлө
доногүй.

Мүнөө сентябрь һарын түр
хахад үнгэржэ, эртын о
культуранудай хуряалгые
хэһээ гадна, орой культура
хуряажа дүүргэхэ саг ерэ
эдэ колхозуудай таряа хур
иигэжэ уняжагайрулаад, шан
тайгаар ябуулжа байһаниинь
гай партийна, советскэ орга
хүтэлбэрилэгшэдтэ, мүн Х
МТС-эй дирекцидэ мэдээжэ. Т
дэнэр бодото хэмжээ абанагү

Ургасаяа түргэнөөр, гээлтэ
хуряажа абаха арга болом
колхозуудта дүүрэн бии гэж

«Бурят-Монголой үнэн»
рейдовэ бригада: **Г. Носко**
гузинская правда» газетын
ажахын таһагые даагша,
ренов Уланай сомоной Сов
рүүлэгшэ, **О. Раднаев,**
корреспондент.

Мухаршэбэрэй аймагай Маленковой нэрэмжэтэ колхозой таряалан хада уулын хаяа бооринуудта, майла соорхойнуудта юм. Хадаха газарай хэдышье бэрхэшээлтэй һаань Суулгын МТС-эй комбайнер Николай Сергеевич Степной эршэмтэй һайнаар ажаллажа, үдэр бүри даалгабаряа үлүүлэн дүүргэнэ, гектар бүриһөө дунда зэргээр 15—16 цент[нер] ороохо абана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: зүүн талаһаа «С-6» комбайнаар таря[а ха]дажа ябана; комбайнер Н. С. Степной.

И. Денисовэй

Иннокентий Жарниковай дүй дүршэлһөө

Кударын аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхоз үрэжэл һайнтай хара хүрьһэтэй газараар баян Үнгэрхэй хэжэ нютагта оршодог юм. Эндэхи колхознигуудай, Ехэ-Кударын МТС-эй механизаторнуудай эрхимээр ажаллаһанай ашаар энэ жэлдэ ороохо таряанай баян ургаса гараа. Ургасые богони болзор соо һайн шанартайгаар хуряахын тула тэндэхи комбайнернууд, тэрэ тоодо республика дотороо суутай болоһон комбайнер Иннокентий Николаевич Жарников мүн бэлэдхэлэй горьтойхон хүдэлмэри хэһэн байна.

—Би комбайнераар хүдэлһөөр 17 жэл болобоб. Тиихэ зуураа «Коммунар», «С-4» болон хүсэ ехэтэ «С-6» маркын комбайнуудта ажаллааб. Теэд комбайнай һаатангүй, эбдэрэнгүй ябалга гол түлэб заһабарилгын шанарһаа болодог,— гэжэ нүхэр Жарников хөөрэнэ.

Нээрээшье жэлһээ жэлдэ Иннокентий Николаевичын комбайн эрхим һайнаар заһабарилагдадаг байһан һаа ямаршье һааталгүй, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлдэг байна. Үнгэрэгшэ жэл «С-6» комбайнаар 640 га таряа хадаад, 7 мянган центнер таряа сохижо, Бүхэсоюзна хүдөө ажахын выставкэдэ хабаадалсаһан байха юм.

Энэ жэлдэ Иннокентий Николаевичын ажалда эрид хубилалта болохо, өөрөө амяарлан хуряалгын элитэ мастер болохо байба. Теэд һаяхан болотор энэ түрүү арга тухай тэрэ мэдэхэгүй байгаа. Харин энэл жэл Сибириин хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөнэй хандалгатай танилсахадаа энээн тухай түрүүшынхеэ дуулаа һэн.

Удангүй МТС-эй главна агроном нүхэр Журавлёв амяарлан хуряалга тухай, тэрэнэй удхашанарые, яахадаа комбайнаар сэхэ хадаһанда орходоо амяарлан хуряалгын үлэмжэ һайн байһаниие дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгөө һэн. Мүн тэдэнэр сүлөөтэй саггаа амяарлан хуряалгаар орон доторхи суута мастернуудай дүршэл тухай агитаторай хөөрөө шагнадаг, газетэ, журнал уншадаг байгаа.

Шэнэ аргаар таряа хадахын урдатээ тэдэнэр лафедэе сутлуулжа хабсаргаад, жаткаяа заһабарилжа орооһэн. Тиихэдээ полотноһоо бэшэ хэрэгсэлнүүдыень (подшипник, мотовила, лопасть) шэнээр табиха ушартай болоо. Мүн «С-6» маркын хуушан комбайнай хедер жаткадаа абажа табиһан байна.

Таряанай хүсэд болоогүй, нойтон байхадань жаткын эгээн сэнтэй, шухала хубинь—полотно эгээн түргэн элэдэг, муудадаг. Тиимэ туладань нэгэ сезондо ябахаар хараалагдаһан полотногоо хоёрдохи сезондоо дахин хэрэглэхээр шиидээд, мүнөө тэрээгээрээ 500-таад гектар таряа амяарлан хадаба. Энэ мэтээр Иннокентий Николаевич арбаад жэлэй туршада олохон мянган түхэеригэй ниитын зөөриие алмаһан байха юм.

Эндэ таряа хадахаар болохотой сасуу Молотовой нэрэмжэтэ колхозой Извёстко гэжэ газарай 118 га полидо августын 15-һаа Жарниковай агрегат түрүүшынхеэ амяарлан хуряажа эхилээ. Тиихэдэ үглөөнэй 7 часһаа 8 болотор жаткынгаа частьнуудыень шалгаад, тоһодоод үдын 2 час болотор хүдэлмэрилжэ, 1 часай туршада поли дээрээ эдеэлээд, үдэшын 10 болотор 18 га хадаба.

Хуушарһан юумые зүрхэтэйгөөр шэнэлхэһээ айдаггүй эдэ нүхэд оройдоол хоёрдохи үдэртөө улам эршэмтэйгээр хүдэлмэрилжэ, үдэрэй 20 га амяарлан хадаа һэн. Багашаг боротойдо жатка һаадгүй ябаха гэжэ тэдэнэр элирүүлбэ. Гурбадахи үдэртөө түхэреэн сүүдхэ соо ээлжээлжэ байгаад хүдэлхэ гэжэ шиидэбэ. Энэ дурадхалыень суггаа ажалладаг трактористнарынь—Халин Халипов Петр Жарников хоёр халуунаар дэмжээ һэн. Тиигэжэ тэдэнэр эбтэй нэгэ бүлэ боложо ажаллахадаа сүүдхэдээ 20 час соо хүдэлмэрилөөд 43 га хадаа.

Эршэтэ ажалаараа урмашаһан эдэ нүхэд саашадаа үдэр һүнигүй ээлжээгээр, нэгэ нэгэндээ—машинистань трактористдаа, трактористань машинистдаа туһалалсажа байжа ажаллан, үдэрэйнгөө нормые холо үлүүлэн дүүргэдэг, сүүдхэдээ 40—43 га хададаг болоһон юм.

Шэнэ аргые бодото хэрэг дээрэнь туршажа үзөөд, үлэмжэ һайн байһандань хүсэд этигээд байхадаа, Иннокентий Николаевич сезон соо 300 га таряа амяарлан хадаха уялга абаа. Тиигээд «Комбайн» колхоздо хүдэлжэ байһан МТС-эйнтэ эрхим комбайнер Афанасий Петрович Андреевые мүрысөөндэ уряа һэн. Энэ уряалыень нүхэр Андреев хүндэтэйгөөр хүлеэн абажа, сезон соо 300 га таряа амяарлан хуряаха гэжэ шиидэбэ. Иигэжэ амяарлан хуряалгын мастернуудай дунда мүрысөөн дэлгэржэ, энэ түрүү арга үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэжэ эхилбэ.

Лафетнэ жаткаар таряанай хадагдаад, 3 хоног үнгэрһэнэй һүүлээр хадагдаһан таряае суглуулха түхеэрэлгэтэй комбайнууд табигдаа һэн. Николай Спиридонович, Ефим Спиридонович Жарниковтанайнь ба Виктор Игумновай жолоододог «С-4» комбайнууд сугтаа хүдэлхөөр зэргэ ороо. Жаткаар хадагдаһан таряае үдэртөө 10—12 гектарта тус тустаа тэдэнэр суглуулжа, га бүриһөө дунда зэргээр 14 центнер эрхим шанартай таряа сохибо. Тэрэ гэһэнһээ хойшо эдэ комбайнернууд үдэрэйнгөө нормые ходо үлүүлэн дүүргэдэг болобо.

Сентябриин 1-һээ 10-аад болотор аймаг дотор бороотой байгаа. Бороотойдо подборщигтой комбайнуудые ябуулжа болохогүй. Харин багашаг бороотой байхада нүхэр Жарниковай агрегат һаадгүйгөөр хүдэлжэ, үдэртөө 30 га таряа хададаг байба. Энэ ушарта жаткын полотно бороодо нөроходсо агшажа, тракторай зүдхэхэдэ хүндэ болодог. Тиихэдэнь Иннокентий Николаевич татамаг ремениие нэгэ бага һуладхаад, хүдэлмэреэ һаадгүй үргэлжэлүүлдэг байба.

Бороо соогуур хадагдаһан таряан хэдэн хоногто бороондо сохиулжа хэбтэхэдээ гутадаггүй байна бшуу. Жэшээнь, Новый залог гэжэ газарта бороондо хадагдаһан таряан дахин бороондо гурба дахин сохиулхадаа гутаагүй.

Ажал хүдэлмэреэ тэдэ зүбөөр эмхидхэнэ. Үглөөтүүр шүүдэрэй багаар унаһан байгаа һаань 6—7, ехэ шүүдэртэй байгаа һаань 8 часта үдэрэй халаанайхид хүдэлмэрилжэ эхилдэг. Үдын 1—2 часай үедэ поли дээрээ эдеэлээд, бага зэргэ амараад, үдэшын 6 час болотор хүдэлмэрилнэ. Хүдэлмэреэ дүүргэмсээрээ үдэрэй халаанай машинист—жаткынгаа, тракористань—тракторайнгаа хэр зэргэ ябаһан, ямар юумыень заһахаар байһаниие хэлэжэ үгэдэг. Нэгэ часай туршада жаткынгаа ямар ябаһаниие шалгаад, хабиралдажа ябадаг частьнуудыень тоһодоһоор лэ үдэшын халаанайхид ажалдаа гарадаг юм. Һүниин 12 часта гү, али 1 час батта тэдэ поли дээрээ эдеэлээд, үглөөнэй 5—6 час болотор ажаллана.

Һүниндөө һаадгүй хүдэлхын тула илангаяа гэрэлтүүлхэ түхеэрэлгые һайнаар зохёохо хэрэгтэй байна. Хадаха таряае урдаа хаража ябахада жаткын хедер дээрэ 3 лампочка таарамжатайгаар хэгдэдэг. Мүн «Беларусь» трактор өөрөө хойто талаяа һайса гэрэлтүүлдэг байна. Эдэ лампочканууд тракторай генератортай утаһаар холбогдодог.

Гадна, һүниин халаанайхидта тэгшэ газартай, сэбэрээр ургаһан таряатай нэлэнхы ехэ поли үгтэдэг юм.

Амяарлан хадагдаха таряанай полиие итэжэ 25—30 га талмайтай хэдэн хубинууд болгоод, «С-4» комбайнаар 8 метр үргэнтэйгөөр тойруулаад, уртын мүр гаргадаг байна. Удаань лафетнэ жаткаар комбайнай гаргаһан мүрые дахяад полиие утаашань, нэгэ захаһаань нүгөө захадань хүрэтэр сабшана. Зүгөөр полиие хүндэлэн, богони тээшэнь тэдэ сабшадаггүй. Юундэб гэхэдэ, энэ ушарта хадагдаһан таряан бороздаа руу унажа, һүүлдэ суглуулхада ехэ бэрхэтэй байдаг, мүн гээгдэлдэ ородог юм. Полиин нэгэ хубиие хадажа дүүһаад, удаадахиень тэдэнэр сабшажа ороно.

Зүгөөр лафетнэ жаткые эгээ ехэ, ута полидо табидаг. Хэрбээ тэрэниие нэгэ багахан полиһоо нүгөөдэдэнь абаашаха, хүдэлхэ газарыень түргэ түргэн оло дахин һэлгүүлхэ болоо һаа, ехэ сат дэмы таалаар ошодог.

Хадагдаһан таряае суглуулха түхеэрэлгэтэй комбайнай сэбэр, гээлтэгүйгөөр таряа суглуулжа сохихын тулада нүхэр Жарников ба тэрэнэй туһалагша таряае жэгдэ тэгшээр унагааха гэжэ оролдодог. Тиихын тулада жаткадаа таряанай нэгэ жэгдээр унахаар түхеэрэгдэһэн тусгаар доска хэрэглэнэ. Гадна, таряае хэды шэнээн үндэртэйгөөр хаданаб, тэрээнһээ валай нэгэ жэгдээр унаса ехээр дулдыдана. Шэнгээр ургаһан таряае 15 сантиметр үндэртэйгөөр, үдхэн аад, буртаг үбһэ ехэтэй таряае 20 сантиметр үндэртэйгөөр хадахада вал бүри жэгдээр ха
байна.

Гэхэтэй хамта, тракторые
газарта хэдыдэхи скоростёор
хые хараада абаха шухала.
Жарниковай дүршэлһөө ха
ехэнхидээ 2-дохи скоростёор
һаа таарасатай. Юундэб гэхэ
ушарта жатка ехээр дондор
һолхотгүй байна. Хэрбээ поли
шэ газартай, сэбэр, шэнгэш
раһан таряатай һаань гур
скоростёор ябахада болоно.
полиин болдог яаматай, тар
ехэ буртаг үбһэтэй байгаа һа
дэхи скоростёор ябаха хэр

И. Н. Жарников ехэнхидээ
дөөшье хүдэлдэг һаа агр
үдэрынь хэды дахин эрьежэ
төө туһалжа байдаг. Мүн
нүхэдынь тэрэнэй һүниндөө
мэрилхэдэ баһал туһалдаг
эбтэй эетэйгээр ажаллада
амжалта туйлангшьегүй яах

Энэ колхоздо тээстэн
аймагай лафетнэ жаткын
нистнуудай семинарта Инн
Николаевич сезоной дүүрэт
400 га, хамта дээрээ 700 ген
ряа амяарлан хуряаха уялга
Ранжуровай нэрэмжэтэ ко
залуу комбайнер Георгий А
вые мүрысөөндэ уряа. Тэрэн
төө 30—35 га хадана.

Таряа хуряаха шэнэ арга
наһаараа дуулаагүй байһан
оройдоо 20 хоногой туршад
ниие шудалжа, амяарлан ху
суута мастернууд болоод И
тий ба Сергей Жарниковтан
550 га хадаад байна.

Таряае богони болзор соо
шанартайгаар гээлтэдэ ору
хуряахын түлөө дэлгэрһэн
листическэ мүрысөөн айма
үдэр ерэхэ бүри улам үргэд
рүү арга нэбтэрүүлэгшэдэй то
олошорно.

Даши-Нима ЧИМИ

Редакциин почтоһоо

...публикымнай бүхы промышленна предприяти, ..., совхоз, МТС-үүдэй түйлаһан амжалтануу... ...н хүдэлмэриинь дутагдалнуудые элирхэйлһэн ...үүд манай ре...даада үдэр бүри ...р ороно. Гадна, ...хүнүүдэй ажа...айй дүршэлые ...хэйгоор харуулһан, мүн хүдэлмэридөө хайша ...гүр хандадаг зарим хүнүүдые шүүмжэлһэн бэ...шье ородог.

...зонойнгоо ажабайдалые улам һайжаруул...ыяа ехэхэн анхарал оролдолго гаргадаг Эхэ ..., түрэл партидаа баяр баясхалан хүргэһэн ...шье редакцидамнай олоор абтана. Ажал... ороһон тэдэ бэшэгүүдэй нэгэ хэдые мүнөө... номерто толилбобди.

МАНАЙ УНШАГШАДАЙ БЭШЭГҮҮДҺЭЭ

...үүдэл наймаан муугаар эмхидхэгдэнэ

...нистическэ партиин XX ... түүхэтэ шиидхэбэринүүдые ...онь урид дүүргэхын түлөө ...ахын хүдэлмэрилэгшэд бү...олто хүсэеэ элсүүлнэ. Му...э механизаторнууд болон ...үүд ниитын адуу малда ...рэхэ тэжээл бэлэдхэхын, ...ряанай баян ургасые гээл...гүйгөөр хуряажа абахын ...эр һүнигүй тэмсэжэ байна.

...үбһэ тэжээл бэлэдхэжэ, по... хүдэлжэ байһан колхозни...д бараа, эдеэ хоолой зүйл... саг соонь хангаха гээшэ ...шанартай хэрэг мүн.

...н аймагай Сталинай нэрэм...олхозой центр Ехэ-Нута тос...одог. Ехэ-Нугын сельпо ...шэнь С. Ц. Цыренжапов) ...рмэнүүдэй малшадые бо-...шэдые ургэн хэрэглэлэй эд ...р саг соонь хангахын тула ...а ехээр табчна. Сельпогой ...наймаа эмхидхэгшэ нүхэр ...ов хаа хаанагүй, холын фер...торна болон тарянажалай ...үүдаар ябажа нүүдэл най.... Тэрэ нүхэр хэндэ ямар ...анай хэрэгтэй байһые бэ...абаад, дахяад ерэлгэндээ тэ...ь асардаг юм. Мүн энэ сель...даахи тракторна бригадада ...ргэлжын ларёк эмхидхээ. ...рёгтань тракторна бригадын ... Гармасу Цыремпилова ху-... Тиигэжэ механизаторнууд ...й зүйлнүүдээрээ саг үргэлжэ ...адаг болоо.

...нүүдэл наймаа Усть-Кяхтын ... (түрүүлэгшэнь нүхэр Лаза-...уу бэшээр эмхидхэнэ. Сель-...хүдэлмэрилэгшэ нүхэр Попов ...ьник, пятницада сельподоо ... наймаалаад, бэшэ үдэр-... Маленковой, Ульяновай нэ-... колхозуудаар ябажа нүү-...маа өмхидхэнэ. Һаяхан энэ ... нэгэ машина даалган үгтөө. ...шье, Кяхтын аймпотребсоюзай ... сельпонууд нүүдэл наймаа ...р эмхидхэжэ шаданагүй. ...ранай сельпогой правлени ...эгшэнь нүхэр Мыльников) ...хала хэрэгтэ хайша хэрэгээр хандана. Тус сельподо «ГАЗ-51» маркын автомашинашье, моридшье бии. Теэд гансал эмхидхэлэй шадабаряар энэ сельпогойхид дуталдана. Ядахадаа энэ сельпоһоо хэдыхэн километртэ байдаг Тужин гэжэ полевой станда хүдэлмэрилдэг механизаторнуудта түрүүшын хэрэглэлэй зүйлнүүд — тамхи, зуруул, сай гэхэ мэтэ саг соогоо абаашагданагүй. Сельпогой түрүүлэгшэ нүхэр Мыльниковһээ нүүдэл наймаа юундэ хангалтагүйгөөр эмхидхэнэбта гэжэ асуухада. — Энэ хэрэг бидэнһээ болоногүй, колхозуудай правлени, бригадирнуудһаа болоно. Юуб гэхэдэ, наймаалагшадые хэрэгтэй сагтань мори унаагаар хангаагүй, — гэжэ өөрынгөө гэмые колхозой бригадирнуудта тохохые һэдэнэ. Үбһэ тэжээл, ороо̀һо тарянай ургасые хуряажа байһан бригадануудаар ябахада колхознигууд нүүдэл наймаа ерэнэгүй гэжэ гомдоно.

— Хилгантын таһагай наймаалагша нүхэр Эрдынеева мүнөө зундаа бригададамнай үзэгдөөгүй. Теэд асаржа худалдаха өөдтэй юумэшье үгы хэбэртэй,— гэжэ Кяхтын МТС-эй хоёрдохи тракторна бригадынхид хэлсэнэ. Тэдэнэй хэлэһэн үгэнүүд тон зүб. Юуб гэхэдэ, Усть-Киранай сельпо эд бараанайнгаа һай һайе сельмагтаа наймаалаад, холын Хилгантын, Мүрөөшын матазинуудта эльгээнэгүй. Энээн тухай аймпотребсоюз мэдэжэ байтаад хэмжээ абанагүй.

Мүнөө жэлдэ Кяхтын аймагай колхозуудта ороо̀һо тарянай ургаса нёдондонойхидо орходоо һурагүй һайн. Энэ баян ургаса хуряалсахые Кяхта городой предприятинуудай, эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд, мүн һургуулиин һурагшад колхозуудта гаранхай. Энэ халуун үедэ Кяхтын аймпотребсоюз, тэрэнэй харьяата сельпонууд полевой стануудаар нүүдэл наймаа үргэнөөр эмхидхэжэ, ажалшадай эрилтэнүүдые дүүрэнээр хангаха ёһотой.

Б. Доржиев.

Радиоинформациин таһагай анхаралда

Һүүлэй 20—30 жэлэй туршада бурят арадай литературна хэлэн ехээр хүгжөө. Манай арад түрэлхи хэлэн дээрээ уранзохёолой номуудые уншадаг, радио шагнадаг, зүжэг наада харадаг болонхой. Республикын городууд болон хүдөө нютагуудта ажаллагшад Улан-Удэһээ радиодамжуулга, илангаяа бурят арадай дуунуудые ехэтэ һонирхон шагнадаг юм.

Теэд Культурын министерствын радиодамжуулгын таһаг заримдаа хүндэ ойлгогдосогүй дуунуудые дамжуулдаг байна. Жэшээнь, сентябриин зургаанай үдэшэ артист Арсений Кузьмин арадай дуунуудые дуулаба. Дуунуудынь бурят хэлэн дээрэ нэрэтэйшье һаа, үгэнүүдынь огто ойлгогдохоор бэшэ байшоо. Тиимэһээ, нүхэр Кузьминай юуншье гэжэ дуулаһаниинь ойлгогдохоор бэшэ байба. Радиогой диктор «Алтан гургалдай» гэдэг мэдээжэ дууе артист Кузьмин дуулахань гээд соносхоо һэн. Энэ дууе дэмжэһэн хүгжэмынь тон гоё һайханаар зэдэлбэ. Теэд дуунайнь үгэнүүдые ойлгохын аргагүй. Иимэ ушарнууд нэгэнтэ бэшэ үзэгдэдэг.

Манай һанахада, хүнэй ойлгохын аргагүйгөөр дуулаха гээшэ тон бүтэхэгүй хэрэг болоно. Муугаар дуулаһан дууе хүншье шагнанагүй, үрэшье гарахагүй ха юм. Иимэ ушар юундэ тохёолдоноб? Зарим артистнууд түрэлхи литературна хэлэеэ мууса мэдэдэг, хэлэнэйнгээ онсо шэнжэ илгаaень, ямараар хэлэгдэдэгыень хүсэд мэдэдэггүй, мэдэхэ болохошье гэжэ оролдодоггүй гээшэ ха.

Бурят литературна хэлээ саашадань хүгжөөлгэдэ, тэрэниие түрэл арад зонойнгоо дунда гүйсэд дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ уранзохёолшод, хэблэлэй хүдэлмэрилэгшэд, багшанар хабаадалсахаһаа гадна, мүн артистнаршье хамараа хараад һуунгүйгөөр, эдэбхитэйгээр хабаадалсаха ёһотой. Тиимэһээ, энэ уялгаяа хэр зэргэ дүүргэнэ гээшэб, дуулаһан дуугаа арад зондо ойлгуулхам гэжэ оролдоно гү, али дуулаал хадаа «намһаа саагуур, наранһаа наагуур» гэнэ гү? гэжэ зарим дуушадһаа асуугдана.

Энээн тушаа радиодамжуулгын таһаг юун гэжэ һанаха байнаб?

Б. Пурбуев, Б. Цыбденов, Ц. Бальчинов, Областной партийна һургуулиин һурагшад.

Баниимнай гэрые сүлөөлыт

Закаменай аймагай Маленковой нэрэмжэтэ колхоз аймаг дотороо томохон колхозуудай нэгэниинь юм. Тэндэ долоон жэлэй һургуули, амбулатори гэхэ мэтэ культурна гуламтануудшье бии.

Гэбэшье, иимэ томо һуурин газарта мүнөө хүрэтэр бани байхагүй. Урдань энэ колхоз яһала һайн банитай байһан аад, тэрээн соогоо колхозойнь хүтэлбэрилэгшэд 1952 ондо ондоо тээһээ ерэһэн хүнүүдые оруулжархиһан байгаа. Тэдэнэр хоёр турбан жэл эндэ байрлаад гаража ошоһон юм. Тэдэнэй һүүлээр, мүн нилээд удаан саг соо энэ бани миий хаягдашанхай байгаа.

Энэ зүндөө орхигдошоһон баниие колхозой правлени, Хужарай сомоной Совет арай гэжэ заһуулһан, сэбэрлүүлһэн болобошье өөһэдөө эзэлжэрхёо. Нэгэ таладань колхозой правлени, нүгөө хахадтань сомоной Совет орошоод байна.

Тиихэдэнь колхознигууд банида орохын тула Зэдэ уһые гаталан аяар Городок город ошоно. Иигэжэ колхознигууд хэды ехэ үнэтэ сагаа гээнэ, ажалһаан һаатана. Тиимэһээ колхознигууд правлениин түрүүлэгшэ нүхэр Гырылов, сомоной Соведэй түрүүлэгшэ нүхэр Дудареев гэгшэдтэ баниимнай гэрые сүлөөлыт гэжэ хандана.

В. Очиров.

Хаалтатай байдаг клуб

Бидэ, Бурят-Монголой хүдөө ажахын техникумэй гурбадахи курсада һурадаг студентнэр, Сэлэнгын аймагай Кагановичын нэрэмжэтэ колхоздо туһалхаяа ерэһээр мүнөө хахад һара болобобди. Энэ хугасаа соо колхозойнь ажабайдалтай һайса танилсаабди.

Эндэ культурна хүдэлмэри ехэ муугаар ябуулагдадаг байна. Колхозойнь центртэ шэнээр баригдаһан клуб библиотекэ хоёрынь газаа талаһаань харахада гоё һайханууд аад, досоонь ороходо юуншье үгы. Тэрэ мүртөө ходо хаалтатай байна. Кинокартина эндэ хахад һара соо оройдоол нэгэ дахин харуулагдадаг байна. Теэд манай ерэхэһээ хойшо нэгэшье кино харуулагдаагүй. Харин нэгэл дахин КПСС-эй Сэлэнгын айкомой пропаганда ба агитациин таһагые даагша нүхэр Попов эндэ ерэжэ лекци уншаа һэн.

Иимэ һонирхолтой лекци, хөөрэлдөөн саг соогоо үнгэргэгдэдэг, кинокартина хододоо харуулагдадаг, клубтань зүжэг наадан, танца, ёохор болодог байгаал һаа, колхозой залуушуулшье, мүн саг зууран тэндэ хүдэлмэрилхэеэ ошоһон хүнүүдшье сүлөөтэй сагаа культурнаар үнгэргэхэ һэн.

Сэлэнгын аймсоведэй гүйсэдкомой Культурын таһаг (даагшань нүхэр Николаев) колхозуудта культурна хүдэлмэриие һайжаруулха тушаа хэмжээ абаха ёһотой.

В. Будажапов.

Пенсионно шэнэ дэбтэрнүүд барюулагдаба

Һаяхан Петропавловка тосхондо (Зэдэ) аймагай пенсионернүүдэй зүблөөн болобо. Энэ зүблөөндэ зуугаад пенсионернүүд аймагай бүхы тосхонууднаа сугларба. Эдэ сугларагшадай дунда колхознигууд, албахаагшад, ажалай ба сэрэгэй инвалидуудшье бии. Олон хүнүүдынь үбсүүндээ орден ба медальнуудые зүүнхэй.

Аймагай социальна тэдхэмжын таһагые даагша нүхэр С. И. Бартасова «Пенси тухай гүрэнэй шэнэ Хуули» гэһэн элидхэл хэбэ. Пенсионернүүд элидхэлые ехэ һонирхолтойгоор шагнаһан байна. Энээнэй һүүлээр ажалшадай депутадуудай аймагай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр О. А. Борисов пенсионернүүдтэ пенсионно шэнэ документнүүдые барюулба.

Пенсионно документнүүдые барюулга баярай оршон байдалда үнгэрөө. Эгээ түрүүн пенсионно дэбтэр Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай хоёрдохи группын инвалид Семен Тимофеевич Аксентьевтэ үгтөө.

Нүхэр Аксентьев шэнэ дэбтэр абахадаа иигэжэ хэлэбэ:

— Пенси тухай шэнэ Хуулиин ёһоор би 558 түхэриг мүнгэ абадаг болобоб. Иигэжэ юрын бидэ хүнүүдтэ хододоо анхаралаа табижа байдаг Советскэ правительстводаа, коммунистическэ партидаа үнэн зүрхэнэй баясхалан хүргэнэм.

Мүн бусадшье олон пенсионернүүд үгэ хэлэжэ, Эхэ оронойгоо аша туһада шадахынгаа зэргээр ажаллахабди гэжэ мэдүүлбэ.

Б. Чагдуров.

Эреэгшэнэй асуудал

Тарбагатайн, Байкало-Кударын, Бичурын, Яруунын, Заиграйн болон бусад хэдэн аймагуудай колхозууд тон бага силос дараа. Эндэхи колхозуудта таригдаһан кукурузын зарим ургаса хюрууда орожо, хүлдэжэ байнхай. Силос даралгада ногоон солоомо, эдеэшээгүй тарян, хээрын ногоон, хартаабхын, болон овощиин набшаһа гэхэ мэтэ хэрэглэгдэнэгүй.

Саг үнгэржэл байна, теэд силос даралта урагшаа ябанагүй.

Эреэгшэ үнеэн үүгэнэн,
Эгэшэ улаагшандаа хандаба:
— Ши бидэ хоёрто
Шэмэтэ силос дарагдаа гү?
Хашаагай саадахи кукурузаһаа
Һайрагша бэлэй шүлэһэмни.
— Өө һөө, һөө, һөө! Өө һөө, һөө!
Үшөө шимни горьдоһоор гүш?
Тэрэ кукуразашни һалаал,
Тэнгэриин хюрууда ороол,
Хохи сагаан набшаһыень
Холисошье хэнгүй дараал.
— Энээгээрээ хэниие мэхэлхэеэ
Эрмэлзээ гээшэб ноёднай?
Ши бидэ хоёрһоо
Шэмэ абахань хохидоо!
Эгээл энээхэн үедэ
Иван түрүүлэгшэ жороолбо.
— Түрүүлэгшэмнай яатараа
Тойрожо байжа гэшхэлнэб?
— Түрэл эреэгшэмни яагаашье
Тэнэг хонгор гээшэбши.
Тойроод гараһан газартань
Түсэбөөр силос дарагдаа бшуу...
Эреэгшэ үнеэн гомдоһондоо
Эрье мүргэн борхирбо,
Эзэн түрүүлэгшэ «мэгдэһэндээ»
Эльгээ тэбэрин зогсобо.

Б. Гылыковэй шүлэг.

...ЛГЫЕ ДААГШЫН ҮГҮҮЛЭЛҺЭЭ:
... абабал хамаагүй,
...һаа нэгээдшье яахамниб.
...һаа хиналта байхагүй
... зобоодшье яахамниб.

Инзага тэжээнэ

...оной июниин һүүл багта Сэ... аймагай Юрөө тэжэ нютаг...үүгша Дмитрий Васильевич ... соо ябажа ябаһаар нэгэ ...инзага олобо. Энэ инзаган ... арбаад хоноһон байба.

... Сычев олоһон инзагаяа гэр...раад, тэжээжэ байна. Тү... нэгэ, хоёр үдэр угжаар һү ... Хожомынь хилээмэ, үн... гэхэ мэтые эдидэг болоо.

... энэ инзагаяа «Гурька» ...дэнхэй. Мүнөө энэ инзаган ... хүнэй гарһаа эдеэ эдинэ.

С. Скольжиков.

КРИТИКЭ БА БИБЛИОГРАФИ

Арадай дуунууд тухай

«Арадай дуунууд» гэһэн ном һаяхан хэблэгдэжэ гараа. Энээниие композитор Дандар Аюшеев суглуулан бэшэһэн, хэблэлдэ бэлэдхэһэн байна. Хүгжэмэй нототой 80 гаран дуунууд тэрээн соо оруулагдаа. Уншагшад, илангаяа залуушуул иимэ олон дуутай суглуулбариие үнинэй хүлеэнхэй байгаа. Энэ ном культурын хүдэлмэрилэгшэдэй, багшанарай, студентнэрэй, һурагшадай ажал, һуралсалдань айхабтар туһатай байна бшуу.

Түрэл Коммунистическэ партияа, советскэ Конституциин туг доро мандаһан жаргалта хүхюун, баян дэлгэр байдалаа арад зоной магтан дууллаһан удха түгэс, уран һайхан дуунууд тэрээн соонь бии. Мүн арадай эртэ урдын ирагуу дуунууд, залуу үетэнэй дууладаг согтой хүхюу, лирическэ дуунууд, хатар нааданай дуунуудшье бии.

«Арадай дуунуудай» түрүүшын нюурта «Коммунистическэ парти» гэжэ дуун хэблэгдээ. Энэнэй нэгэ бадагыень абажа харуулая:

Хадаараа үндэр хангил уула,
хангил уула.
Хурсахан туяа татамаар,
татамаархан.
Коммунис партиин дүрим суртаал,
дүрим суртаал
Хамагай сэдьхэл татамаар,
татамаархан,—гэжэ ямар

гоёор дуулагдадаг гээшэб! Энэ дуун он жэлэй ошохо бүри оншотой хурса болоожо байһаниинь бүгэдэндэ мэдээжэ.

Мүн «Ашата партияа маттанамди» (шэнэ найруулгань), «Барга байдал ошон ошоо», «Улаанхан занданаа...» гэһэн дуунууд арад зоноймнай омогорхол бологшо КПСС-тэ зорюулагданхай. Эдэ дуунууд парти арад хоёрой таһаршагүй нягта холбоо барисаае гэршэлэн харуулна.

Колхозно ажабайдалай эршэтэ ажал, хүгжэн байһан хүдөө нютагууд тухай нилээд олон дуунууд энэ ном соо оронхой. Гурбан бадагтай маршын темпээр бэшэгдэһэн «Герой болосы» гэжэ дуун иимээр дүүрэнэ:

«Табан хушуун малаа
Талмай дүүрэн үдхэеы.
Табанжэлэй түсэбые
Дүрбэн жэлдэ дүүргэсы» (9-дэхи нюур).

«Тарилгын дуун» түргэнөөр дуулагдаха зуураа, мүнөө үеын социалистическэ хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй зориг түгэлдэр ажал хэрэгүүдтэй тон зохидоор таарaлдана:

Шэрэм булад машинаараа
Шэнэхэн газараа хахалая.
Шэнэ газарайнгаа урманда
Шэниисэ таряа тарихабди (11-дэхи нюур).

Хото хүдөө хоёрой нягта холбоо барисаае «Комбайнамнай» гэжэ дуун эли тодоор харуулна:

Хададаа лэ тариһан таряамнай
Халюуржа байнал даа халуун
наранһаа, халуун наранһаа,
Хабатайхан хүсэтэй комбайнамнай
Ханхинаһаар ерэбэл даа холын
городһоо, холын городһоо.

Ажалша, малша колхозно залуушуулай дууладаг лирическэ дуунуудые абаад үзэе. Жэшээнь, «Трактористын дуун» соо иимэ бадаг бии:

Үглөөгүүр эртээр гаража гээ.
Үдэрэйнгөө нормо дүүргэжэрхёод,
Үдэшэлэн клубтаа зорижол гээ.
Үетэн нүхэдөөр хатаруужам.

«Комсомолшууд», «Эдир залуушууд», «Колхоздоо ороо», «Адууша хүбүүн», «Соохорхон тэнгэриин харанхыда», «Юу юм бэ?» гэхэ зэргын дуунуудые манай үетэн нүхэд зохидшоон дууладаг байха юм.

«Арадай дуунууд» гэһэн ном сооhи эртэ урда сагай дуунуудай нэгэн—«Урда уула» гэдэг дуун уянгатай ба удааханаар дуулагдана:

Урдахи уулын оройдо
Уяхан эшэтэй жэмэс лэ.
Узуураа дүүрэн ургажа,
Урагша хойшоо найгалзана.

Энэ хадаа улад зоной дууладаг дуунуудай ёһотойл «уяхан эшэтэй жэмэс лэ» гээшэ, ород арадай «Тонкая рябина» гэжэ дуунтай адлирхуу юм.

«Хүрин хээрые» хүн бүхэн һайшаадаг. Бурят-Монголой арадай артист Һасаран Линховоин «Хүрин хээрые» Бүхэдэлхэйн залуушуулай фестивальда дуулаһан, нёдондо намар вьетнамайхидые тэрээгээрээ һонирхуулжа ерэһэн байна. Суутайхан лэ «Хүрин хээр» даа:

Хушуундаа сагаантай хүрин
хээр минии
Хухалжархин алдаба ургыем.
Холшорхон налагай залуу
занханаараа
Хубаажархин алдаба зүрхыем!

«Зандан бүреэтэй ташуураа», «Хэжэнгын гол», «Хададаал модониинь элбэгшье һаа», «Хатархадаа хаядалтай», «Сэлгеэхэн Сэлэнгэ» (хоёр дуун), «Хадан дээрэ гарахадам», «Эрбэд соохор» болон бусад дуунууд оруулагдажа, номые һонирхолтой болгоо.

Һүүлэйнь нюурнуудта ёохорой хэдэн дуунууд бии. Тэдэ дуунууд хэды үсөөншье һаа, удха болон найруулгаараа яһала зохид байна.

«Арадай дуунуудые» уншаад байхадаа хэдэн дутуунуудтай гэхээр. Манай һанахада, гурбан гол дутуу зүйл бии байна.

1. Дуунуудай зариманиинь муушаг найруулгатай. Жэшээнь, «Советскэ Конституци» гэһэн дуун аллитераци, рифмэ найруулгаар һулахан:

Советскэ законой һайханда
Оронойм шарай сэлмэгхэн.
Жаргалта дуунай һайханда
Бидэнэй зүрхэн омогтой.

«Ямар ёһоб?» гэжэ дуун манай арадай заншалда таарашагүй, һэбхи хооһон удхатай.

Бодолоо нэгэдэжэ эхилһэн аад,
Болихом гэхэдээ ямар ёһоб?

Мүн «Байсын шулуун хүндэ юм», «Инаг нүхэр» гэжэ дуунууд балархан удхатай байна.

2. Урда сагай зарим дуунууд ба мүнөөнэй мэдээжэ дуунуудай огто оруулагдаагүйнь гэмшэлтэй. Хүршэ округуудтахи бурядуудай һай һайн дуунууд оронгүй үлэшоо.

3. Энэ ном соо ямаршье «бүлэг» («раздел») гэжэ байхагүй. Таһалганuудгүй зэнхэгэр гэр шэнги болошоо. Манай һанахада, «Эртэ урдын дуунууд», «1917—1941 онуудай дуунууд», «Һүүлэй үеын шэнэ дуунууд» гэхэ мэтэ бүлэгүүдтэй байбал зохид һэн. Хаана, ямар дуун дуулагдадаг бэ гэһэн шэнжэлэл гү, али «Урид хэлэгдэхэ үгэ» байгаа һаа, тон һайн бэлэй.

«Арадай дуунууд» юрэнхыдөө бараг ном болоо. Тиимэһээ энэ номые культурын хүдэлмэрилэгшэдһээ бэшэ, мүн олониитэ зоной ехээр һонирхожо уншаха байһаниинь лабтай.

А. Мангатханов, Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ пединститудай IV курсын студент.

„БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭНДЭ" БЭШЭҺЭНЭЙ ҺҮҮЛЭЭР

„Харюусалгагүй ябадалай хойшолонгууд"

Манай газетын августын 25-най номерто дээрэ дурсагдаһан гаршагтайгаар толилогдоһон статья соо Баргажанай аймагай колхозууд таряа хуряалгаяа удааруулжа байна, мүн эндэ амяарлан хуряалгые тооногүй гэжэ хэлэгдэһэн юм.

Статья соо заагдаһан баримтанууд булта зүб байба гэжэ манай редакцида КПСС-эй Баргажанай айкомой секретарь нүхэр Цыбиков мэдээсэбэ.

МТС-эй директорнуудэй, колхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй, партийна эхин организациин секретарьнуудай хабаадалгатайгаар болоһон КПСС-эй айкомой бюро дээрэ тус статья зүбшэн хэлсэгдэжэ, колхозуудта тэжээл бэлэдхэлэй, таряа хуряалгын хүдэлмэриие түргэдхэхэ талаар зохихо хэмжээнүүд абтаба.

„Хэды болотор нобшорхо юм"

Сэлэнгын аймагай Селендумын МТС-эй харьяата колхозууд таряа хуряалгые муу бэлэдхэлтэйгээр угтаа, мүн колхозуудта хушалтатай тогууд, тарянай складууд, амбаарнууд саг соогоо заһагдаагүй гэжэ манай газетэдэ толилогдоһон дээрэ дурсагдаһан гаршагтай статья соо хэлэгдэһэн байгаа.

Манай редакцида КПСС-эй айкомой секретарь нүхэр Тихоненко иигэжэ мэдээсэбэ: «Статья соо заагдаһан дутагдалнууд булта зүб байгаа. Таряа хуряалгада бэлэдхэлые һайжаруулха талаар зохихо хэмжээнүүд абтаһан байгаа. Мүнөө МТС болон колхозууд ороо̀һо таряагаа бараг һайнаар хуряажа байна».

Хитадай Коммунистическэ партиин VIII съезд

КПК-гэй ЦК-гэй политическэ тоосоон

КПК-гэй ЦК-гэй секретарь нүхэр Лю Шао-цин элидхэл

Нүхэр Лю Шао-ци элидхэл соогоо иигэжэ хэлээ. Партиин VII съездһээ хойшо үнгэрһэн 11 жэлэй турша соо Хитадай ажабайдалда бүхэдэлхэйн-түүхэтэ удхашанартай хоёр агууехэ юумэ болоһон байна. 1949 ондо Хитадай Арадай Республика байгуулагдаа һэн. Хүдөө ажахые, гар олзоборилгын промышленностиие, капиталистическэ промышленностиие болон худалдаа наймаае социалистическэ ёһоор шэнэдхэн байгуулха талаар үнгэрэгшэ жэлэй хоёрдохи хахадта, энэ жэлэй түрүүшын хахадта хүсэд илалта туйлагдаа. Энэ хоёр илалтаһаа уламжалан ороной дотоодын ба уласхоорондын харилсаануудта хэдэн ехэ хубилалтанууд болоһон байна.

Ороноо шадаал һаа түргэнөөр агууехэ социалистическэ гүрэн болгохо зорилго мүнөө үедэ партиин үмэнэ табигдана гэжэ нүхэр Лю Шао-ци хэлээ.

Арадай аша туһые хамгаалан партиин хэһэн тэмсэлэй түүхэ тухай тогтохо зуураа, республикые байгуулга Хитадта буржуазно-демократическа революциин гол түлэб түгэсхэгдэжэ, пролетарска социалистическэ революциин эхилһые, капитализмһаа социализмда дамжан орохо үеын эхилһые харуулна. Нэгэдэхи табанжэлэй түсэбые дүүргэлгэ юу харуулнаб гэхэдэ, оронииe индустриализацилгые түгэсхэхын тулада гурбан табанжэл тухай гү, али нэгэ бага ехэшэг саг хэрэгтэй болохо байна. Социалистическэ шэнэдхэн байгуулгын зорилго гол түлэб дүүргэдээ, хоёрдохи табанжэлдэ энэ зорилго зарим нэгэн районуудһаа бэшэндэ, хүсэдөөр дүүргэгдэжэ болохо байна гэжэ элидхэлшэ онсолон тэмдэглээ.

Хүдөө ажахые, гар олзоборилгын промышленностиие, капиталистическэ промышленностиие болон худалдаа наймаае социалистическээр шэнэдхэн байгуулгада туйлагдаһан амжалтануудые харуулха зуураа, энэ тон орёо ба бэрхэтэй зорилго мүнөө үедэ гол түлэб дүүргэгдээ, манай орондо социализмын ба капитализмын хоорондохи тэмсэлдэхи: хэмнай хэнээ илахаб? - гэһэн асуудал шиидхэгдээд байна гэжэ нүхэр Лю Шао-ци хэлээ.

Хитад ерэхэ жэлдэ нэгэдэхи табанжэлэйнгээ түсэбые дүүргэхэ, тиигээд 1958—1962 онуудай хоёрдохи табанжэлэй түсэб зохёогдохо байна гэжэ нүхэр Лю Шао-ци хэлээ. Нэгэдэхи табанжэлэй түсэбые дүүргэжэ байха үедэмнай асари ехэ амжалта туйлагдаа, тэдэниие дайсадшье мэдэрэнгүй байжа шадахагүй байна. Промышленностиин бүхы продукци абаха талаар энэ жэлэй түсэбөөр хараалагдаһан хэмжээн 1957 ондо түсэблэгдэһэн хэмжээндэ мүнөө хүрөөд байна гэжэ тэрэ онсолон тэмдэглээ.

Оромнай хүдөө ажахын талаар нэгэдэхи табанжэлэйнгээ түсэбые бүхы продукциин ба гол шухала орооһото болон техническэ культурын талаар үлүүлэн дүүргэжэ шадахаар болоод байна. Транспортмнай нэгэдэхи табанжэлэй ёһоор хараалагдаһан 4 мянга үлүүтэй километр утатай шэнэ түмэр зам бариха түсэбөө мүнөө жэлдэ дүүргэхэ юм. 10 мянган километр утатай шоссейнэ харгы зам бариха түсэб мүнөө жэлдэ үлүүлэн дүүргэгдэжэшье болохо байна.

Дотоодын ба гадаадын худалдаа наймаан, культура, гэгээрэл болон элүүрые хамгаалга түргэнөөр хүгжөөгдэнэ.

Хүдэлмэришэд ба албахаагшадай байдал һайжаруулха талаар абтаһан түрүүшын хэмжээнүүдые харуулһан мэдээнүүдые нүхэр Лю Шао-ци дурдаһан байна.

Хоёрдохи табанжэлэй зорилгонууд тухай нүхэр Лю Шао-ци иигэжэ хэлээ. Энэ түсэб Хитадай арадай ажахые угаа ехээр ба түргэнөөр хүгжөөхэ ябадал хараална. Хоёрдохи табанжэлэй түсэбые бэелүүлгэ гурбадахи табанжэлэй үедэ шата дамжан оролтын үеын эгээн шухала зорилгонуудые гол түлэб шиидхэхэ бүхы эрхэ байдал бии болгохо юм.

Хитадай Арадай Республикые индустриализацилгын үндэһэ һууринь хүндэ промышленностиие хүгжөөлгэ, тайлбарилан хэлэбэл, үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүдые бүтээн гаргалгые хүгжөөлгэ болохо байна гэжэ Лю Шао-ци мэдүүлээ.

Энээнтэй дашарамдуулан, хүндэ промышленностиие хүгжөөлгые удааруулхые хүсэдэг зарим нүхэдэй эндүүтэй хараа бодолые нүхэр Лю Шао-ци шүүмжэлээ. Гэхэ зуура, хүндэ промышленностиие хүгжөөлгэ үлэмжэ ехэ удхашанартай гэжэ тоолоод, хүнгэн промышленностиин болон арадай ажахын бусад һалбаринуудай дэбжэлтые удааруулхые хүсэдэг нүхэдүүд бии. Энэ хадаа мүн лэ эндүүтэй хараа бодол болоно гэжэ Лю Шао-ци хэлээ.

Хоёрдохи табанжэл тушаа дурадхалнууд хүдөө ажахын үйлэдбэриие болон таряашадай олзо доходые дээшэлүүлхэ талаар угаа ехэ зорилгонуудые табина гэжэ элидхэлшэ саашань заагаа. Хүдөө ажахын машинануудай дутамаг хомор эрхэ байдалда хүдөө ажахыда коопераци бии болгогдожо байна гэжэ тэмдэглэхэ зуураа, нүхэр Лю Шао-ци иигэжэ мэдүүлээ. Тиимэһээ хоёрдохи табанжэлдэ, кооперативуудай болон үмсын таряашадай зүгһөө уһалууриин түхеэрэлгэнүүдые барижа, газартаа үтэгжүүлгэ бүри ехээр оруулжа, газар уһалалгын хүдэлмэри гэхэ мэтые үргэдхэжэ, ургасые дээшэлүүлгэ хүдөө ажахын үйлэдбэриие хүгжөөхэ гол арга зангаараа үлэхэ байна.

Худалдаа наймаанай хүгжэлтэ тухай хэлэхэдээ, дотоодын ба гадаадын худалдаа наймаанда горьтой ехэ амжалта туйлагдаа, дотоодын, мүн гадаадын худалдаа наймаанай хэмжээе саашадань хүгжөөхэ ябадал хоёрдохи табанжэлэй түсэбөөр хараалагдаа гэжэ Лю Шао-ци заагаа.

Культурын болон гэгээрэлэй хүгжэлтэ тухай тогтоходоо, нүхэр Лю Шао-ци иигэжэ заагаа. Үнгэрһэн хэдэн жэлэй турша соо КНР-тэ культура ба гэгээрэл угаа ехээр дэбжээ. 1949 оной мэдээнүүдые мүнөө жэлдэ түсэбөөр хараалагдаһан тоонуудтай сасуулхада иимэ байна: дээдэ һургуулинуудай студентнүүдэй тоо 116 мянганһаа 380 мянган хүн хүрэтэр, дунда һургуулинуудай һурагшадай тоо 1.268 мянганһаа 5.860 мянган хүн хүрэтэр, эхин һургуулинуудай һурагшадай тоо 24.390 мянганһаа 57.700 мянга гаран хүн хүрэтэр олон болоо. Сүлөөрэлгын һүүлээрхи түрүүшын үедэ зуу гарак миллион хэһэг ном хэблэн гаргагдадаг байгаа һаа, энэ жэлдэ хамта дээрээ 1.600 миллион хэһэг тиражтай номууд гаргагдаа. Сүлөөлэгдэһэнһөө һүүлээрхи түрүүшын үедэ эмнэлгын зургаануудай һууринуудай тоо 106 мянга байгаа һаа, мүнөө жэлдэ 339 мянган болоо.

Интеллигенциие болон олониитэ арад зониие марксистско-ленинскэ үзэл сурталаар, социализмын үзэл сурталаар зэбсэглэхэ, феодальна болон буржуазна идеологиие шүүмжэлхэ хэрэгтэй, энэ талаар һүүлэй жэлнүүдтэ ехэ хүдэлмэри хэгдэжэ, орон дотор социалистическэ шэнэдхэн байгуулгын илалта туйлаха хэрэгтэ угаа ехэ үүргэ дүүргээ гэжэ тэрэ мэдүүлээ. Идеологическа фронтын хүдэлмэриие саашадань һайжаруулха шухала гэжэ тэрэ заагаа.

Удаань ороной политическэ ажабайдалай асуудалнууд тухай элидхэлшэ тогтожо хэлээ.

Энэ талаар Хитад өөрын олон онсо илгаатай гэбэшье, хитадай коммунистнууд өөрынгөө хэрэгые Агууехэ Октябрьска социалистическэ революциин үргэлжэлэл гэжэ тоолодог юм гээд тэрэ хэлээ. Орон доторхи ангинуудай хоорондохи харилсаануудые нүхэр Лю Шао-ци шэнжэлһэн байна.

Тусхайлбал, хүдэлмэришэн ангиин ба таряашадай холбоо барисаан арадай демократическа диктатурын ба Хитадтахи арадай-демократическа нэгэдэмэл фронтын үндэһэ һуури болоно гэжэ элидхэлшэ хэлээ. Таряашад ороной хүн зоной зургаанай таба үлүүтэй хубинь болоно, тэдэнтэй холбоо барисаа байгуулангүйгөөр социализм байгуулха аргагүй байна. КПК хадаа удаан саг соо үргэлжэлһэн революционно тэмсэлэй үедэ таряашадтай таһаршагүй холбоотой байдаг байгаа. Арадай республикые байгуулһан сагһаа хойшо хүдөө ажахыда шэнэдхэн байгуулга бэелүүлхэдээ, мүн харилсан туһалалсалгын ба коопераци бии болгохын түлөө хүдэлөөе толгойлходоо, хүдөөгэй үйлэдбэриие, экономикые болон культурые хүтэлбэрилхэдөө, налогой, орооһо тарянай талаар политикые, мүн үнэ сэнгэй талаар политикые хараалжа бэелүүлхэдээ энэ холбоо барисаагаа саашадань бэхижүүлхые КПК ехэ удхашанартай гэжэ хододоо тоолодог байгаа. Гэхэ зуура, таряашадай бодото хэрэглэмжэдэ анхарал багатайгаар хандадаг алдуу эндүүнүүд манай хүдэлмэридэ гарадаг гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Таряашад тушаа бэелүүлэгдэдэг политикые гар олзоборишод, жэжэ наймаашад болон лотошнигуудта, тэрэшэлэн элдэб түхэлэй кооперативна эмхинүүдтэ, һаяхан нэгэдэһэн үмсын бусад ажалшадта адляар хэрэглэжэ болохо байна.

Арадай демократическа диктатурын ба арадай-демократическа нэгэдэмэл фронтын системэдэ национальна буржуази онсо өөрэ байдал эзэлнэ. Хитадай Арадай Республикын байгуулагдаһанай һүүлээр бии болоһон бодото эрхэ байдалда национальна буржуази хадаа хүдэлмэришэн ангиин болон Коммунистическэ партиин хүтэлбэриие мэдэрээд, дам дам саашадаа социалистическэ шэнэдхэлгэ бэелүүлхэ ябадалые зүбшөөһэн байна гэжэ Лю Шао-ци саашань хэлээ.

Социалистическэ шэнэдхэн байгуулгаһаа уламжалан һүүлэй жэлнүүдтэ национальна буржуазин ехэнхи хубиин дунда тон ехэ хубилалта болоһон байна. Манай зорилго юуб гэхэдэ, национальна буржуазин энэ хубиие саашадаа дэмжэхэ, тэдэнтэй харилсаа холбоогоо һайжаруулха ёһотойбди. Энэ хадаа өөһэдыгөө хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ саашанхи алхамуудые хэхэ хүсэд арга боломжо тэдэндэ олгохо байна. Энэ харилсаа холбоон урда мэтэ тэмсэлэй ба эмхидэн жагсалгын оршон байдалда бэелүүлэгдэхэ байна. Социалистическэ шэнэдхэн байгуулгын түгэсхэгдэтэр ангиин тэмсэл урда мэтэ боложол байха юм. Энэ шэнэдхэн байгуулалтын түгэсхэгдэһэнэй һүүлээршье удаан сагай туршада социализмын болон капитализмын хараа бодолнуудай, үзэлнүүдэй болон арга методүүдэй хоорондо тэмсэл болохо байна. Социализмда эсэргүү харша политика баримталдаг ба үнэншэн ойлгодоггүй ганса нэгэн хүнүүд тушаа оршон байдалые хараадаа абан баалалтын ёһоор заһан хүмүүжүүлхэ хэмжээнүүдые абаха шухала гэжэ Лю Шао-ци хэлээ.

Хитадай Коммунистическэ партиин ба демократическа бусад партинуудай хоорондохи харилсаанууд тухай тогтохо зуураа, коммунистическэ партиин ба бүхы демократическа партинуудай удаан саг соо зэргэ оршон байха ба бэе бэеэ хиналсажа байха хараа шэглэлые саашадаа бэелүүлхэ шухала гэжэ нүхэр Лю Шао-ци заагаа.

Үнэхөөрөөл Хитадай газар болгошо Тайвань аралые американска империализм хуули бусаар эзэмдэжэ байһан зангаараа. Энэнь ороноймнай аюулгүй байдалда эгээн лэ ехэ гай түбэг татана. Тайвань аралые сүлөөлхэ тухай асуудал имагтал Хитадай дотоодын хэрэг болохо байна. Зэбсэгтэ хүсэ хэрэглэнгүйгөөр, эбэй ёһоной хэлсээнүүдые хэжэ Тайваниие эхэ оронтоёо нэгэдүүлхые бидэнэр хүсэнэбди. Хэрбээ, эбэй ёһоор хэлсээ хэхэ арга боломжын барагдаад гү, али тэрэнэй буруу һүрөөд лэ байһан сагта зэбсэгэй хүсэн хэрэглэгдэжэ болохо байна. Ямаршье аргын хэрэглэгдэхэ байһанһаа дулдыдангүйгөөр, Тайваниие сүлөөлхэ үнэн зүб хэрэг хүсэд илаха гэжэ бидэнэр этигэнэбди гээд нүхэр Лю Шао-ци хэлээ.

Мүнөөнэй уласхоорондын байдал тухай Лю Шао-ци саашань хэлээ. Юрэнхы дээрэнь абажа хэлэхэдэ, мүнөөнэй уласхоорондын байдал Хитадта социалистическэ байгуулалта хэхэ хэрэгтэ таарамжатай байна. Мүнөө үедэ социалистическэ оронууд Хитадые оруулалсан хамтадаа 900 миллион хүн зонтой. Тэдэнь багсаахада бүхы хүн түрэлтэнэй гурбанайнь нэгэ хубинь болоно. Тэдэнэр географическа талаараа бүхэли район боложо, Советскэ Союзаар толгойлогдодог хани барисаата ехэ бүлэ байгуулаа. Ахадүүгэй хани барисаанай ба харилсан ажаллалгын холбоон социалистическэ оронуудай хоорондо шууд хүгжэжэ ба бэхижэжэ байна гэжэ элидхэлшэ хэлээ.

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин XX съезд бүхэдэлхэйн удхашанартай тон шухала политическэ событи болоно гэжэ Лю Шао-ци тэмдэглээ. Съезд хадаа зургаадахи табанжэлэй асари ехэ түсэб зохёохоһоо гадна, социализмын хэрэгые саашадань хүгжөөлгэдэ зорюулагдаһан хэдэн политическэ шухала заабаринуудые найруулаа, партиин доторой байдалда горьтойхон хойшолонтой байһан ганса нэгэн хүндэ һүгэдэн шүтэхэ ябадалые буруушаагаа. Мүн энхэ тайбанаар зэргэ оршон байха ябадалые ба уласхоорондын харилсаа холбоо саашадань хүгжөөхэ дурадхалнуудые оруулаа, уласхоорондын шанга байдалые һулаpуулха хэрэгтэ элитэ ехэ туһа нэмэри оруулаа.

Советскэ Союз, Хитадай Арадай Республика болон социалистическэ бусад оронууд энхэ тайбанаар зэргэ оршон байхын түлөө. Зүүн зүгэй ба Баруун зүгэй оронуудай хоорондо экономическа ба культурна харилсаа хүгжөөхын түлөө эдэбхитэй ябуулга хэнэ, зэбсэгтэ хүсэнүүдые хороохо, мүн сэрэгэйнгээ гаргашануудые хороохо талаар үүсхэл гаргана гэжэ дэлхэйн арадууд һайнаар мэдэнэ гэжэ нүхэр Лю Шао-ци саашань хэлээ. Тиихэдэ американска империализм тад һөөргэ яаралтайгаар зэбсэгжэлгэ бэелүүлнэ, Зүүн зүгэй ба Баруун зүгэй оронуудай хоорондохи харилсаа хүгжөөлгэдэ эсэргүүсэнэ, энхэ тайбанаар зэргэ оршон байха ябадалһаа угаа ехээр айна, зэбсэгтэ хүсэнүүдынь өөрынгөө хилэнүүдһээ хэдэн мянган километртэ холо байһан Хитадай газар болгошо Тайвань аралые хуули бусаар эзэмдэжэ, мүн Япониин, Урда Корейн, Филиппинын болон Баруун Европын газарнууд дээрэ зоргоороо орожо байдаг.

Суэцкэ каналай компаниие Египедэй правительствын национальна мэдэлдээ абаһанһаа хойшо болоһон событинууд тухай тогтохо зуураа, бүхы дэлхэйн хүн зон Египедэй талые харана, Суэцкэ канал тухай асуудалые эбэй ёһоор шиидхэхые бүхы дэлхэйн олониитэ хүсэнэ гэжэ нүхэр Лю Шао-ци хэлээ.

Хитад хадаа уласхоорондын харилсаа байгуулхадаа энхэ амгаланаар зэргэ оршон байха табан гол ёһые баримталдаг ба эдэ гол ёһонуудта үндэһэлэн бүхы оронуудтай хүршэ һайн харилсаатай болохые хүсэдэг байна гэжэ нүхэр Лю Шао-ци тэмдэглээ. США тухай мүн лэ иимэ политика ябуулхаар Хитад бэлэн байна гэжэ элидхэлшэ заагаа. Дэлхэйн бүмбэрсэгэй бүхы арадууд шэнги хитад арад эб найрамдалые хүсэнэ. Хитадай эб найрамдалда дуратай политикые хилын саана улам олон хүнүүд һайшаадаг боложо байна гэжэ нүхэр Лю Шао-ци онсолон тэмдэглээ.

Партийна хүтэлбэриин асуудалнуудта тогтоходоо, Лю Шао-ци партиин составые элирүүлһэн мэдээнүүдые дурдаа, мүн партийна хүдэлмэриин шухала зорилгонуудые заагаа.

Пролетариадай диктатурагүйгөөр Хитадта социализмын хэрэг бэелүүлхэ аргагүй, харин пролетариадай диктатура коммунистическэ партиин — пролетариадай политическэ партиин хүтэлбэреэр бэелүүлэгдэхэ байна гэжэ нүхэр Лю Шао-ци хэлээ. Партиин зэргые иягтаар жагсаахые, ороной олониитэ арад зонтой, бүхы оронуудай хүдэлмэришэн ангитай ба бүхы дэлхэйн арадуудтай бата нэгэдэлтэй байхые уряалаад Лю Шао-ци элидхэлээ дүүргээ. Социализм байгуулха манай агүүехэ хэрэг заатагүй илаха. Манай илалтада һаад ушаруулжа шадаха тиимэ хүсэн дэлхэй дээрэ үгы юм! — гэжэ тэрэ хэлээ.

***

ПЕКИН, сентябриин 16. (ТАСС). Хитадай Коммунистическэ партиин VIII съезд мүнөөдэр хүдэлмэрөө үргэлжэлүүлээ гэжэ Синьхуа агентство дамжуулна.

Партиин Уставта оруулагдаха хубилалтанууд тухай энэ үдэрэй заседани дээрэ Хитадай Коммунистическэ партиин ЦК-гэй политбюрогой гэшүүн Дэн Сяо-пин элидхэл хээ.

Хитадай Арадай Республикын арадай ажахые хүгжөөхэ хоёрдохи табанжэлэй түсэб тушаа дурадхалнууд тухай КПК-гэй ЦК-гэй секретарь Чжоу Энь-лай мүн лэ энэ үдэр элидхэл хэһэн байна.

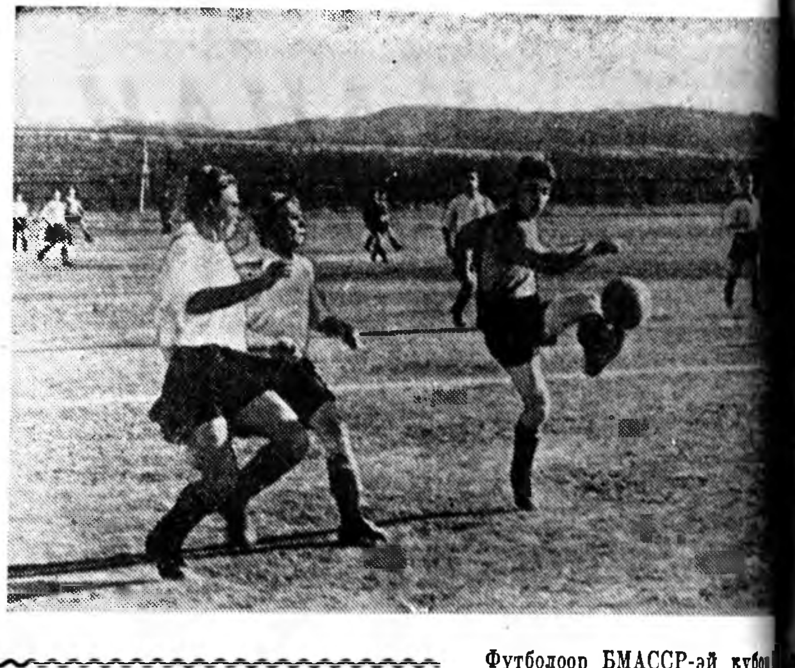

Футболоор БМАССР-эй кубо[к]
түлөө «Буревестник» ба [«]
командануудай хоорондо хахад[…]
на наадан «Динамо» стади[…]
сентябриин 16-да үнгэргэгдөө. [...]
тойгоор буревестнигэйхид илаб[…]
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: тус наадан[ай …]
А. Мантаева[й …]

Суэцкэ канал тухай Египедэй правительствын нотодо Советскэ правительствын үгэһэн харюу

КАИР. (ТАСС). Бусад оронуудай правительствонуудта Суэцкэ канал тухай нотые Египедэй правительство сентябриин 10-да дамжуулан үгөө гэжэ урда тээнь мэдээсэгдээ һэн. Константинопольско конвенциие 1888 ондо баталһан бусад правительствонуудтай хамта энэ конвенциие шэнээр хаража үзэхын ба Суэцкэ каналаар суднануудай һаадгүйгөөр ябалгые баталан найдуулһан Хэлсээ баталха тухай асуудал хаража үзэхын тула конференци зарлахаар бэлэн байһан тухайгаа тэрэ тус ното соогоо дахяад мэдүүлһэн байна. Түрүүшын хэмжээн болгон каналые хэрэглэдэг гүрэнүүдэй элдэб хараа бодолые зүбшэхэ хэлсээ хүүлхэ тусхай орган байгуулха гэжэ Египедэй правительство дурадхаһан байна.

СССР-һээ Каирта байдаг Посольство Советскэ правительствын доро дурсагдаһан харюу Египедэй правительствода сентябриин 14-дэ дамжуулан үгөө:

«Советскэ Социалистическэ Республиканууудай Союзһаа Египедтэ байдаг Посольство Египедэй Гадаадын Хэрэгүүдэй Министерствые хүндэлжэ байһанаа гэршэлээд, Египедэй правительствын 1956 оной сентябриин 10-най нотодо харюу болгон иигэжэ мэдээсэхэ золтой байна. Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин Уставай гол ёһонуудтай хүсэд зохилдуулан, Египедэй сүлөөтэ эрхые болон Суэцкэ каналые хэрэглэгшэдэй интересүүдые сахин, амгалан ёһоной аргаар Суэц тухай асуудалые шиидхэхые эрмэлзэжэ байһан тухайгаа Египедэй правительствын хэһэн мэдүүлгые Советскэ правительство ехэ хананrяар хүлеэн абаа.

Суэц тухай асуудалые эбэй ёһоор гуримшуулгада туһалхые хүсэдэг байһан тулада 1888 оной конвенциие шэнээр хаража үзэхын ба Суэцкэ каналаар суднануудай һаадгүйгөөр ябалгые баталан найдуулһан Хэлсээ баталха тухай асуудалые зүбшэн хэлсэхын тулада зарлагдаха Уласхоорондын конференцидэ хабаадалсахаар Советскэ правительство бэлэн байна. Тиихэдэ энэ конференцидэ 1888 оной конвенциие баталһан оронууд, тэрэ тоодо тэдэниие баталалсаһан оронуудай эрхые залгаламжалан абагшад, каналда тон дүтэ байдаг ба энэ асуудалые зүбөөр гуримшуулхые тон ехээр хүсэдэг арабска оронууд, мүн Суэцкэ каналые хэрэглэдэг бусад оронууд конференцидэ түлөөлэгдэхэ ёһотой гэжэ тоолоно.

Эдэ бүгэдые хараадаа абан, Суэц тухай асуудалые эбэй ёһоор гуримшуулха ябадалые хүтэлбэри болгон Египедэй правительствын дурадхаһанай ёһоор хэлсээ хэхын тулада байгуулагдаха органой хүдэлмэридэ хабаадалсахаар бэлэн байһанаа Советскэ правительство элишэлэн мэдүүлнэ. Суэцкэ канал тухай асуудалые шиидхэхэ таатай үндэһэ һуури олохын тулада ба дурсагдаһан конференциие зарлахын тулада каналые хэрэглэдэг гүрэнүүдэй элдэб хараа бодолые энэ орган хаража үзэхэ ёһотой байна».

Аргентинэдэ забастовко болоно

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Ассошиэйтед Пресс агентствын корреспондент Буэнос-Айресһаа иигэжэ мэдээсэнэ. Правительствын хориһон болобошье, 1 миллион шахуу албахаагшад үсэгэлдэр 24 часай забастовко соносхожо, салин хүлһэ нэмээхэ тухай эрилтээ дэмжэһэн байна.

СПОРТ

ВЛКСМ-эй обкомой [...] абахын түлөө

Футболоор ВЛКСМ-эй [...]
кубок абахын түлөө эдир ф[...]
нуудай мүрысөөн боложо[...]
Энэ мүрысөөндэ Улан-Удэ [...]
7 команда хабаадалсаһан [...]
Хэды үдэрэй туршада [...]
үсэд шанга нааданай удаа[...]
тель», ПВЗ-гэй «Локомоти[в» ...]
дануud эсэсэй уулзалгада [...]
эрхэ олоһон байха юм.
Һаяхан энэ хоёр команды[н ...]
га болобо. Тиин ПВЗ-гэй «[Локомо]
тив» командынхид нүгөөдү[...]
тоотойгоор шүүгээ.
Түрүү һуури эзэлһэн энэ [...]
да ВЛКСМ-эй обкомой дам[...]
кубок, командынь гэшүүдтэ[...]
тануд барюулагдаа. Мүн [...]
һуури эзэлһэн «Строитель» [...]
дын футболистнуудта ВЛ[КСМ-эй]
обкомой грамотанууд үгтөө.

* * *

Футболоор профсоюзууда[й ...]
рят-Монголой областной [...]
кубок абахын түлөө [...]
нэй финальна уулзалга[...]
док городто болоо. Городок[...]
«Строитель» команда Ул[...]
«Байкал» командатай наада[...]
Энэ уулзалгада Городок [...]
футболистнар илаба. Түрү[...]
эзэлһэн командада дамжуу[...]
бок, командын гэшүүдтэ—п[...]
зуудай областной Советэй [...]
гэһэн тэмдэгүүд ба гра[...]
барюулагдаа.

***

Футболоор Улан-Удэ гор[...]
рүү һуури эзэлхын түлөө м[...]
3 һарын турша соо боложо [...]
Эрэшүүлэй командануудай[...]
һаа 34 очко абаһан «Восток[...]
да түрүү һуурида гараа. «[...]
(33 очкотой) — хоёрдохи, [...]
«Локомотив» (31 очкотой) —[...]
дахи һууринуудые эзэлээ.
Эдиршүүлэй командануу[...]
даһаа «Байкал» команда ту[...]
гэдэ гараа. ПВЗ-гэй «Локом[отив» ...]
хоёрдохи, «Буревестник» — [...]
хи һууринуудые эзэлээ.
Түрүү һууринуудые эзэлһэ[н ...]
дануудта физкультура ба [...]
городской комитедэй ди[...]
барюулагдаба. Е. Н[...]

Боксернуудай амж[алта]

Өөһэд хоорондын мү[...]
манай республикын эдир[...]
Михаил Дворкин түрүү һу[...]
жэ, чемпионой нэрээргэ ол[...]
Теэд М. Дворкин, Г. Н[...]
гэгшэд «Буревестнигэй» Ц[...]
на Соведэй суглуулагдамал [...]
дада оролсоод, боксоор С[...]
Союзай түрүү һуури эзэлхы[н ...]
мүрысөөндэ хабаадалсаһан [...]
Боксерой техникые эрхи[...]
далһан Михаил Дворкин [...]
бүхэндэ илалта туйлажа, [...]
СССР-эй түрүү һуури эзэ[...]
лөө финальна мүрысөөндэ [...]
хүндэтэ эрхэ олобо.
Михаил Дворкиной с[...]
ехэ үдэр ерэбэ. Электрын [...]
кануудай һаруул туяатаар [...]
түүлэгдэһэн ринг дээрэ т[...]
ба. Аяар холын Бурят-М[...]
ерэһэн хүсэ ехэтэ боксеры[...]
мянган хүн зон омгорх[...]
угтана. Түрүүшын уулзал[...]
хаил Дворкин ехэ һайнаар [...]
жа, очкогойнгоо тоогоор н[...]
орходоо холо үлүү байба.
Амаралтын һүүлээр хоё[...]
үсэд шангаар тулалдаа. [...]
амжалтатай һайнаар мүры[...]
тараа гэмтэлгэ абажа, [...]
һуури эзэлхэ баатай боло[...]
Тиигэжэ манай залуу [...]
Михаил Дворкин боксоор [...]
2-дохи һуури эзэлһэн ба х[...]
шанда хүртэһэн байна.
Л. Бо[...]

Редактор Д. Л. ЛОБ[...]

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—46-32, заместителя редактора — 32-74, отв. секретаря — 27-37, партийной жизни, сельского хозяйства — 47-59, пропаганды в переводов — 3[...] культуры и быта, промышленности — 34-05, местной информации в писем — 24-74, корректорская — 32-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров — 16.

Н—00869. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № [...]